જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન , સુરત.

સંશોધન સાર સંચયિકા

ભાગ-૧

વર્ષ: ૨૦૨૨-૨૩

(ગુજરાત શૈક્ષણિક સંશોધન અને તાલીમ પરિષદ ગાંધીનગર તરફથી મળેલ અનુદાન અન્વયે`)

પ્રેરક

નિયામકશ્રી,

જી.સી.ઈ.આર.ટી.,ગાંધીનગર .

સંકલન

શ્રીમતી ગીતા વાંસિયા

સિ.વ્યાખ્યાતા

જી.શિ.તાલીમ ભવન , સુરત.

આયોજક

શ્રી વાય .કે.પટેલ

પ્રાચાર્ય ,

જી.શિ.તાલીમ ભવન , સુરત.

અનુક્રમણિકા

ક્રમ	સંશોધક	હોદ્દો	વિષય	પ્રકાર
૧	શ્રીમતી ગીતા વાંસિયા	સિ.વ્યાખ્યાતા ડાયેટ, સુરત	સુરત જીલ્લાના ધોરણ ચાર,છ,અને સાતના વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિનો અભ્યાસ-વર્ષ :૨૦૨૨-૨૩	પરીક્ષણ અને મૂલ્યાંકન
૨	શ્રીમતી ગીતા વાંસિયા	સિ.વ્યાખ્યાતા ડાયેટ, સુરત	સુરત જિલ્લાની સરકારી પ્રાથમિક શાળાઓના ધોરણ ૩ થી ૮ ના અક્ષરવાચક વિદ્યાર્થીઓ માટે તૈયાર કરેલ વાંચન ક્ષમતા સુધારણા કાર્યક્રમની અસરકારકતા એક અભ્યાસ	પરીક્ષણ અને મૂલ્યાંકન
૩	શ્રીમતી ગીતા વાંસિયા	સિ.વ્યાખ્યાતા ડાયેટ, સુરત	સુરત જીલ્લામાં ધોરણ-છ ગણિત વિષયના કઠિન અધ્યયન નિષ્પત્તિ ક્રમાંક M606 ના સરળીકરણ કાર્યક્રમની રચના અને અજમાયશ	પરીક્ષણ અને મૂલ્યાંકન
૪	શ્રીમતી ગીતા વાંસિયા	સિ.વ્યાખ્યાતા ડાયેટ, સુરત	સુરત જીલ્લામાં ધોરણ-છ ગણિત વિષયના કઠિન અધ્યયન નિષ્પત્તિ ક્રમાંક M620 ના સરળીકરણ કાર્યક્રમની રચના અને અજમાયશ	પરીક્ષણ અને મૂલ્યાંકન
૫	ડો.કલ્પેશ કે. ટંડેલ તથા ડાયેટ ટીમ	આચાર્યશ્રી, રંગ શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય , બીલીમોરા	સુરત જીલ્લાની પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકો,આચાર્ય તથા બી.આર.સી. દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતું સાહિત્ય એક અભ્યાસ	વાંચન શિક્ષણ
૬	ડો.અરૂણા કશવાલા તથા ડાયેટ ટીમ	વ્યાખ્યાતાશ્રી, રંગ શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય, બીલીમોરા	સુરત જીલ્લાની પ્રાથમિક શાળાઓમાં ચાલતા સમાવેશન શિક્ષણની વિકલાંગ વિદ્યાર્થીઓ પર થતી અસર	ઈક્વિટેબલ અને એક્સક્લુઝીવ એજ્યુકેશન
૭	ડો.ગાયત્રી પટેલ તથા ડાયેટ ટીમ	વ્યાખ્યાતા , શ્રી રંગ શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય , બીલીમોરા	“ સૂચનાના માધ્યમ તરીકે ભાષા “ (જીજીએમ-પ્રોજેક્ટ)-અભ્યાસ	કરીક્યુલમ અને પેડાગોજી

૮	શ્રીમતી સ્મિતા એ. દેસાઈ	સિ.વ્યાખ્યાતા ડાયેટ, સુરત	આયુષ્યમાન ભારતના શાળા આરોગ્ય કાર્યક્રમ અંતર્ગત સુરત જિલ્લામાં તાલીમ પામેલ શિક્ષકોમાં આરોગ્ય સંદર્ભે આવેલ જાગૃતિનો અભ્યાસ	શિક્ષક-પ્રશિક્ષણ
૯	શ્રીમતી સ્મિતા એ. દેસાઈ	સિ.વ્યાખ્યાતા ડાયેટ, સુરત	ધોરણ - 10 ના સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયની કઠિન અધ્યયન નિષ્પતિ ક્રમાંક SST1009 "એકત્રિત અથવા આપેલ માહિતીના આધારે મંતવ્યો દલીલો અને વિચારોનું નિર્માણ કરે છે." ના સરળીકરણ માટે શૈક્ષણિક કાર્યક્રમની રચના અને અસરકારકતા	પરીક્ષણ અને મૂલ્યાંકન
૧૦	શ્રી રશ્મિકાંત પટેલ	સિ.વ્યાખ્યાતા ડાયેટ, સુરત	ધોરણ - 8ના સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયની કઠિન અધ્યયન નિષ્પતિ ક્રમાંક SST818 "જાતિવાદ, મહિલાઓના વિધવા પુનઃલગ્ન, બાળલગ્નો, સામાજિક સુધારણાના મુદ્દાઓ, સંસ્થાઓ માટેના સંસ્થાનવાદી વહીવટીતંત્રના કાયદાઓનું વિશ્લેષણ કરે છે." ના સરળીકરણ માટે શૈક્ષણિક કાર્યક્રમની રચના અને અસરકારકતા	પરીક્ષણ અને મૂલ્યાંકન
૧૧	શ્રી રશ્મિકાંત પટેલ	વ્યાખ્યાતા ડાયેટ, સુરત	સુરત જિલ્લાની પ્રાથમિક શાળાઓમાં યોજાતા બાળમેળા અને જીવનકૌશલ્યમેળો - એક અભ્યાસ	પેડાગોજી
૧૨	શ્રી રશ્મિકાંત પટેલ	વ્યાખ્યાતા ડાયેટ, સુરત	સુરત જિલ્લાના ચોર્યાસી તાલુકાની સરકારી પ્રાથમિક શાળાઓના ધોરણ 3 થી 8 ના શબ્દવાચક વિદ્યાર્થીઓ માટે તૈયાર કરેલ વાચન ક્ષમતા સુધારણા કાર્યક્રમની અસરકારકતા	પરીક્ષણ અને મૂલ્યાંકન
૧૩	શ્રીમતી હીમાબેન પંડ્યા	વ્યાખ્યાતા ડાયેટ, સુરત	"નિપુણ ભારત મિશન અંગે શિક્ષકોની જાગૃતિ"- એંક અભ્યાસ	શિક્ષક-પ્રશિક્ષણ

૧૪	શ્રીમતી હીમાબેન પંડ્યા	સિ.વ્યાખ્યાતા ડાયેટ, સુરત	" ધોરણ-8 ના સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયની કઠિન અધ્યયન નિષ્પત્તિ ક્રમાંક "કાયદો બનાવવાની પ્રક્રિયાનું વર્ણન કરે છે."	પેડાગોજી
૧૫	શ્રી ચિરાગભાઈ સેલર	સિ.વ્યાખ્યાતા ડાયેટ, સુરત	''શારીરિક શિક્ષણ અને રમત ગમત પ્રત્યેના સુરત જીલ્લાની બીએડ્ કોલેજના તાલીમાર્થીઓના વલણોનો અભ્યાસ."	શિક્ષક-પ્રશિક્ષણ
૧૬	શ્રી ચિરાગભાઈ સેલર	સિ.વ્યાખ્યાતા ડાયેટ, સુરત	''સુરત જિલ્લાના ધોરણ-8 ના સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયના NAS-4 નાં કઠીનબિંદુઓ આધારિત અધ્યયન નિષ્પત્તિ ક્રમાંક SS809નાં અધ્યાપનના સુધારાલક્ષી કાર્યક્રમની સંરચના અને તેની અસરકારકતા."	પરીક્ષણ અને મૂલ્યાંકન
૧૭	ડો.સંજય એ. બારડ	અધ્યાપક ડાયેટ, સુરત	TOPIC OF RESEARCH : ધોરણ આઠના સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયની કઠિન અધ્યયન નિષ્પત્તિ ક્રમાંક SS802નાં અધ્યાપનના સંદર્ભમાં સરળીકૃત શૈક્ષણિક કાર્યક્રમની રચના અને તેની અસરકારકતા	પરીક્ષણ અને મૂલ્યાંકન
૧૮	ડો.સંજય એ. બારડ	અધ્યાપક ડાયેટ, સુરત	આધુનિકીકરણ માટે તાલીમાર્થીઓના અભિપ્રાયોનો અભ્યાસ	શિક્ષક-પ્રશિક્ષણ
૧૯	શોભનાબેન સુરાણી	અધ્યાપક ડાયેટ, સુરત	"ધોરણ - 10 ના સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયની કઠિન અધ્યયન નિષ્પતિ ક્રમાંક SST1010 "ઘટનાઓ, તથ્યો, આંકડાઓનું વર્ગીકરણ કરી તુલના કરે છે." ના સરળીકરણ માટે શૈક્ષણિક કાર્યક્રમની રચના અને અસરકારકતા"	પરીક્ષણ અને મૂલ્યાંકન
૨૦	શોભનાબેન સુરાણી	અધ્યાપક ડાયેટ, સુરત	બી. એડ.નાં તાલીમાર્થીઓ માટે શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાન વિષયમાં સ્વ અધ્યયન સાહિત્યની રચના અને અસરકારકતા	પરીક્ષણ અને મૂલ્યાંકન
૨૧	ડો.દિપીકા ચૌધરી	વ્યાખ્યાતા ડાયેટ, સુરત	"સુરત જિલ્લાના ધોરણ 7 ના અંગ્રેજી વિષયમાં લેખન કૌશલ્ય વિકાસ માટે વર્કશીટની રચના અને અજમાયશ"	પરીક્ષણ અને મૂલ્યાંકન

૨૨	ડો.દિપીકા ચૌધરી	વ્યાખ્યાતા ડાયેટ, સુરત	ધોરણ - 10 ના સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયની કઠિન અધ્યયન નિષ્પતિ ક્રમાંક SST1006 “સામાજિક વિજ્ઞાન સાથે આંતર સંબંધ જોડે છે” ના સરળીકરણ માટે શૈક્ષણિક કાર્યક્રમની રચના અને અસરકારકતા	પરીક્ષણ અને મૂલ્યાંકન
૨૩	ડો.અનિષા મહિડા	આચાર્યશ્રી, વનિતા વિશ્રામ શાળા ,	ઉચ્ચ પ્રાથમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓ માટે ગણિત વિષયની મૂળભૂત ગાણિતિક ક્રિયાઓ અને ગાણિતિક ચિહ્નો અંગે ઇનોવેટીવ TLM ની રચના અને તેની અજમાયશ	પરીક્ષણ અને મૂલ્યાંકન
૨૪	સંજયભાઈ બોસમીયા	સિ.વ્યાખ્યાતા ડાયેટ, સુરત	ઇકોક્લબની પ્રવૃતિઓનો વિજ્ઞાન વિષય સાથેનો તુલનાત્મક અભ્યાસ	પર્યાવરણ શિક્ષણ

સંશોધક: શ્રીમતિ ગીતાબેન વાંસિયા

સિ.વ્યાખ્યાતા,
જિ.શિ.તાલીમ ભવન,સુરત .

ક્ષેત્ર : ગણિત શિક્ષણ

સ્તર : પ્રાથમિક શિક્ષણ અને મીડલ સ્ટેજ

શિર્ષક : " સુરત જીલ્લાના ધોરણ ચાર,છ,અને સાતના વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિનો અભ્યાસ-વર્ષ :૨૦૨૨-૨૩ "

ભાષા : ગુજરાતી

પ્રસ્તાવના : ગુજરાત રાજ્યમાં પ્રાથમિક શાળામાં ભણતા બાળકોની સિદ્ધિ જાણવા માટે સિદ્ધિ સર્વેક્ષણ હાથ અધરવાનું નક્કી કરવામાં આવેલ હતું . જેને GCERT દ્વારા GAS (ગુજરાત એચિવમેંટ સર્વે) એવું નામ આપવામાં આવ્યું . GCERT દ્વારા GAS કાર્ય અંતર્ગત ધોરણ 4, 6 અને 7 માં ભણતા બાળકોનું સિદ્ધિ સ્તર જાણવાનું નક્કી કરવામાં આવેલ હતું . આ સંશોધન ચોતા તબક્કામાં હોવાથી GAS – ૪ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે .

હેતુઓ : પ્રસ્તુત સંશોધનના પાંચ મુખ્ય હેતુઓ નીચે મુજબ હતાં **.**

૧ . જિલ્લાના ધોરણ ૪ , ૬ અને ૭ માં ભણતાં વિદ્યાર્થીઓની વિવિધ વિષયોની શૈક્ષણિક સિદ્ધિઓ જાણવી .

૨ . તાલુકાનાં ધોરણ ૪ , ૬ અને ૭ માં ભણતાં વિદ્યાર્થીઓની વિવિધ વિષયોની શૈક્ષણિક સિદ્ધિઓ જાણવી .

3 . જિલ્લા કક્ષાએ ધોરણવાર , વિષયવાર કઠિન અધ્યયન નિષ્પત્તિઓ જાણવી .

૧ . જિલ્લા કક્ષાએ વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને તેમની જાતિયતા(Gender) વચ્ચે સંબંધ તપાસવો .

૨ . જિલ્લા કક્ષાએ વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને તેમના વિસ્તાર (Area)વચ્ચે સંબંધ તપાસવો .

સંશોધન યોજના : પ્રસ્તુત સંશોધનમાં વિદ્યાર્થીઓની કસોટી લઈ માહિતી એકત્ર કરવામાં આવેલ હતી . એકત્ર કરવામાં આવેલ માહિતીના આધારે સુરત જિલ્લાની પ્રાથમિક શાળામાં ભણતા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ જાણવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવેલ હતો .

ઉપકરણ : જી.સી.ઈ.આર.ટી.ગાંધીનગર દ્વારા પ્રમાણિત કસોટી આપવામાં આવેલ હતી .

પરિણામ : પ્રસ્તુત સંશોધનના મુખ્ય તારણો નીચે મુજબ હતાં .

૧ . સુરત જિલ્લાની પ્રાથમિક શાળામાં ધોરણ ૪ , ૬ અને ૭ માં અભ્યાસ કરતાં બાળકોની એકંદરે શૈક્ષણિક સિદ્ધિ 57.14 % હતી .

૨ . સુરત જિલ્લાની પ્રાથમિક શાળામાં ધોરણ ૪ માં અભ્યાસ કરતાં બાળકોની એકંદરે શૈક્ષણિક સિદ્ધિ 65.74% હતી .

૩ . સુરત જિલ્લાની પ્રાથમિક શાળામાં ધોરણ -૬ માં અભ્યાસ કરતાં બાળકોની એકંદરે શૈક્ષણિક સિદ્ધિ 55.62% હતી .

૪ . સુરત જિલ્લાની પ્રાથમિક શાળામાં ધોરણ - ૭ માં અભ્યાસ કરતાં બાળકોની એકંદરે શૈક્ષણિક સિદ્ધિ 53.97% હતી .

૧ . તાલુકા કક્ષાએ ગુજરાતી વિષયમાં સૌથી વધુ સિદ્ધિ ધોરણ -૪ માં માંગરોલ તાલુકાની (75.33%) હતી .

૨ . તાલુકા કક્ષાએ ગુજરાતી વિષયમાં સૌથી વધુ સિદ્ધિ ધોરણ -૪ માં બારડોલી અને મહુવા તાલુકાની (69.25%) હતી .

૩ . તાલુકા કક્ષાએ વિજ્ઞાન વિષયમાં સૌથી વધુ સિદ્ધિ ધોરણ -૬ માં મહુવા તાલુકાની (71.36%) હતી .

૪ . તાલુકા કક્ષાએ સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયમાં સૌથી વધુ સિદ્ધિ ધોરણ-૭ માં બારડોલી તાલુકાની (70.68%) હતી .

૫ . તાલુકાઓમાં સૌથી વધુ ઉંચી સિદ્ધિ બારડોલી તાલુકાની (66.35%) હતી અને સૌથી નીચી સરેરાશ સિદ્ધિ ઉમરપાડા તાલુકાની (45.39%) જોવા મળી હતી .

૬ . ધોરણ ૪ , ૬ અને ૭ નાં દરેક વિષયો પૈકી સૌથી વધુ સિદ્ધિ માંગરોલ તાલુકાનાં ધોરણ - ૪ ગુજરાતી (75.33%) વિષયની હતી અને સૌથી ઓછી સિદ્ધિ ઉમરપાડા તાલુકાનાં ધોરણ-૪ ગણિત (18.86%) વિષયની હતી .

૭ . ધોરણ ૪માં સૌથી વધુ સિદ્ધિ માંગરોલ તાલુકાનાં ગુજરાતી (75.33%) વિષયની હતી અને સૌથી ઓછી સિદ્ધિ ઉમરપાડા તાલુકાનાં ગણિત (18.86%) વિષયની હતી .

૮ . ધોરણ -૬માં સૌથી વધુ સિદ્ધિ બારડોલી તાલુકાનાં ગુજરાતી (72.30%) વિષયની હતી અને સૌથી ઓછી સિદ્ધિ નગર પ્રાથમિક શિક્ષણ સમિતિ , સુરતનાં ગણિત(33.44%) વિષયની હતી .

શાળા કક્ષાએ અમલીકરણ : આ સંશોધનનાં પરિણામોને આધારે બાળકો કઈ અધ્યયન નિષ્પત્તિઓ કઠિન જણાઈ તેની માહિતી મેળવી શકાય . કઠિન અધ્યયન નિષ્પત્તિઓના સરલીકરણ માટે કેવા પ્રકારના કયા-કયા વિષયની કાર્યશાળાઓ યોજવી જોઈએ ? કયા કયા વિષયની કાર્યશાળઓ યોજવી જોઇએ? તે માટે આ સંશોધન ઉપયોગી બનશે .

(૨)

સંશોધક: શ્રીમતિ ગીતાબેન વાંસિયા

સિ.વ્યાખ્યાતા,

જિ.શિ.તાલીમ ભવન,સુરત .

ક્ષેત્ર :મૂલ્યાંકન અને પરિક્ષણ

સ્તર : પ્રાથમિક શિક્સણ અને મિડલ સ્ટેજ

શિર્ષક : સુરત જિલ્લાની સરકારી પ્રાથમિક શાળાઓના ધોરણ ૩ થી ૮ ના અક્ષરવાચક વિદ્યાર્થીઓ માટે તૈયાર કરેલ વાંચન ક્ષમતા સુધારણા કાર્યક્રમની અસરકારકતા - એક

ભાષા : ગુજરાતી

પ્રસ્તાવના : ગુજરાત રાજ્ય શૈક્ષણિક સંશોધન અને તાલીમ પરિષદ, ગાંધીનગર દ્વારા વાંચન ક્ષમતા સુધારણા કાર્યક્રમ ઘડી કાઢવામાં આવ્યો . જેમાં અક્ષર વાચક , શબ્દ વાચક અને વાક્ય વાચક બાળકો માટે જુદાં-જુદાં પ્રવૃત્તિ આધારિત પંદર દિવસીય કાર્યક્રમનું સાહિત્ય તૈયાર કરવામાં આવ્યું અને સમગ્ર રાજ્યમાં એ સાથે આ કાર્યક્રમ અમલી બનાવવામાં આવ્યો. જેમાં પ્રસ્તુત સંશોધન અક્ષર વાચક બાળકો માટે હાથ ધરવામાં આવ્યું .

હેતુઓ : પ્રસ્તુત અભ્યાસ દરમ્યાન સંશોધકે નીચે મુજબનાં હેતુઓ નક્કી કર્યા હતાં .

૧ . વાંચન ક્ષમતા સુધારણા કાર્યક્રમ પરત્વે અક્ષરવાચક જૂથની સરેરાશ સિદ્ધિ ચકાસવી .

૨ . વાંચન ક્ષમતા સુધારણા કાર્યક્રમ પરત્વે અક્ષરવાચક જૂથની પ્રત્યેક દિવસની સિદ્ધિ ચકાસવી .

૩ . વાંચન ક્ષમતા સુધારણા કાર્યક્રમ પરત્વે અક્ષરવાચક જૂથની પ્રત્યેક પ્રવૃત્તિની સિદ્ધિ ચકાસવી .

૪ . વાંચન ક્ષમતા સુધારણા કાર્યક્રમ પરત્વે અક્ષરવાચક જૂથની ધોરણવાર સિદ્ધિ ચકાસવી .

૫ .વાંચન ક્ષમતા સુધારણા કાર્યક્રમ પરત્વે અક્ષરવાચક જૂથના વિદ્યાર્થીઓ અને વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિનો તુલનાત્મક અભ્યાસ કરવો .

સંશોધન યોજના :

આ કાર્યક્રમ અંતર્ગત પ્રાયોગિક શાળાના એફ.એલ.એન.-બેઈઝ લાઈન સર્વેના ડેતાનો અહીં આધાર તરીકે ઉપયોગમાં લઈ વાંચનમાં નબળા બાળકો નક્કી કરવામાં આવ્યા. તે પૈકી પ્રત્યેક શાળામાંથી અક્ષર વાચક બાર થી વીસ જેટલા બાળકો અલગ તારવી નમૂના તરીકે લેવામાં આવ્યાં . આ બાળકોને જી.સી.ઈ.આર.ટી.,ગાંધીનગર દ્વારા આપવામાં આવેલ સામગ્રી અંતર્ગત દિવસવાર જુદી-જુદી પ્રવૃત્તિઓના પંદર દિવસ સુધી મહાવરા કરાવવામાં આવ્યાં . આ કાર્યક્રમમાં ભાષાના જાણકાર શિક્ષકનો અધ્યયનકાર્યમાં ઉપયોગ કરવામાં આવેલ હતો . આ નમૂનાના બાળકોની દિવસ વાર પ્રગતિની નોંધ કરવામાં આવી અને મળેલ માહિતીનું પૃથક્કરણ કરવામાં આવ્યું .

ઉપકરણ : પ્રસ્તુત સંશોધન માટે ઉપકરણ જી.સી.ઈ.આર.ટી.,ગાંધીનગર દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલ હતું . હતું . જેમાં નીચેની સામગ્રીનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો . (૧) વાંચન સુધારણા કાર્યક્રમ અમલીકરણ ગાઈડ લાઈન (૨) વિદ્યાર્થીઓની પસંદગીના માપદંડો (૩) વિદ્યાર્થીઓની પસંદગીનું ઉપકરણ (૪) અક્ષરવાચક જૂથની દિવસવાર પ્રવૃત્તિઓનું કેલેન્ડર (૫) વિદ્યાર્થીઓએ કરેલ પ્રગતિનો ડેઈલી રિપોર્ટ

પરિણામ : પ્રસ્તુત સંશોધનના મુખ્ય તારણો નીચે મુજબ હતા .

દિવસવાર મેળવેલ સિદ્ધિ : પંદર દિવસ દરમ્યાન બાળકોએ મેળવેલ સિદ્ધિ નીચે મુજબ છે .

૧ . પ્રથમ દિવસે મૌખિક ભાષા વાંચનની પ્રવૃત્તિઓમાં બાળકોએ 70.14 % જેટલી ઉંચી સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી .

૨ . બીજા દિવસે ચિત્ર સાથે શબ્દ વાંચનની પ્રવૃત્તિમાં બાળકોએ 67.06 % જેટલી સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી .

૩ . ત્રીજા દિવસે ચિત્ર સાથે શબ્દ વાંચનની પ્રવૃત્તિમાં બાળકોએ 74.52 % જેટલી સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી .

૪ . ચોથા દિવસે અક્ષર ગ્રીડ દ્વારા વાંચનની પ્રવૃત્તિમાં બાળકોએ 67.23 % જેટલી સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી .

૫ . પાંચમાં દિવસે અક્ષર ગ્રીડ દ્વારા વાંચનની પ્રવૃત્તિમાં બાળકોએ 68.89 % જેટલી સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી.

૬ . છઠ્ઠા દિવસે અક્ષર ગ્રીડ દ્વારા વાંચનની પ્રવૃત્તિમાં બાળકોએ 62.71 % જેટલી સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી.

૭ . સાતમા દિવસે ધ્વનિ ચેતનાની મદદથી શબ્દ વાંચનની પ્રવૃત્તિમાં બાળકોએ 66.22% જેટલી સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી.

૮ . આઠમા દિવસે ધ્વનિ ચેતનાની મદદથી શબ્દ વાંચનની પ્રવૃત્તિમાં બાળકોએ 62.43 % જેટલી સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી.

૯ . નવમા દિવસે ધ્વનિ ચેતનાની મદદથી શબ્દ વાંચનની પ્રવૃત્તિના મહાવરા કરાવવાની પ્રવૃત્તિમાં બાળકોએ 55.30 % જેટલી સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી.

૧૦ . દશમા દિવસે સમૂહ ઝીલ વાંચનની પ્રવૃત્તિમાં બાળકોએ 79.88 % જેટલી સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી.

૧૧ . અગિયારમા દિવસે શબ્દ રમત દ્વારા વાંચનની પ્રવૃત્તિમાં બાળકોએ 76.29 % જેટલી સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી.

૧૨ . બારમા દિવસે ઝડપી વાંચનની પ્રવૃત્તિમાં બાળકોએ 66.29 % જેટલી સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી.

૧૩ . તેરમા દિવસે રમત વાંચનની પ્રવૃત્તિમાં બાળકોએ 80.33 % જેટલી સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી.

૧૪ . ચૌદમાં દિવસે સુપર ફાસ્ટ ટ્રેન-વાંચનની પ્રવૃત્તિમાં બાળકોએ 80.55 % જેટલી સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી.

૧૫ . પંદરમાં દિવસે ૩૦ સેકન્ડમાં શબ્દ વાંચનની પ્રવૃત્તિમાં બાળકોએ 73.20% જેટલી સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી.

પ્રવૃત્તિવાર મેળવેલ સિદ્ધિ : પંદર દિવસ દરમ્યાન બાળકોએ પ્રવૃત્તિવાર મેળવેલ સિદ્ધિ નીચે મુજબ છે .

૧ . મૌખિક ભાષા વાંચનની પ્રવૃત્તિમાં બાળકોએ 70.14% જેટલી સિદ્ધિ ઉંચી પ્રાપ્ત કરી.

૨ . ચિત્ર સાથે શબ્દ વાંચનની પ્રવૃત્તિમાં બાળકોએ 70.79% જેટલી સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી.

૩ . અક્ષર ગ્રીડ દ્વારા વાંચનની પ્રવૃત્તિમાં બાળકોએ 66.94%જેટલી સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી.

૪ . ધ્વનિ ચેતનાની મદદથી શબ્દ વાંચનની પ્રવૃત્તિમાં બાળકોએ 64.32%જેટલી સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી.

૫ . સમૂહ ઝીલ વાંચનની પ્રવૃત્તિમાં બાળકોએ 78.88%જેટલી સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી.

૧. ધ્વની ચેતનાની મદદથી શબ્દ વાચનની પ્રવૃતીમાં 64.32 % જેટલી સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી.
૨. સમુહ ઝીલ વાચન વાચનની પ્રવૃતીમાં 78.88 % જેટલી સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી.
૩. શબ્દ રમત ની પ્રવૃતીમાં 76.29 % જેટલી સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી.
૪. ઝડપી વાચનની પ્રવૃતીમાં 66.29 % જેટલી સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી.
૫. શબ્દ રમતની પ્રવૃતીમાં 80.33 % જેટલી સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી.
૬. સુપર ફાસ્ટ શબ્દ ટ્રેન રમતની પ્રવૃતીમાં 80.55 % જેટલી સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી.
૭. ૩૦ સેકન્ડમાં શબ્દ વાચનની પ્રવૃતીમાં 73.20 % જેટલી સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી.

ઉંચી સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી.

✓ વિદ્યાર્થીઓએ સૌથી ઉચી સિદ્ધિ સુપર ફાસ્ટ શબ્દ ટ્રેન રમતની પ્રવૃતીમાં 80.55 % જેટલી સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી. જયારે સૌથી નીચી સિદ્ધિ ધ્વની ચેતનાની મદદથી શબ્દ વાચનની પ્રવૃતીમાં 64.32 % જેટલી પ્રાપ્ત કરી.

ધોરણવાર મેળવેલ સિધ્ધિ : પંદર દિવસ દરમયાન બાળકોએ ધોરણ ૩ થી ૮ માં મેળવેલ સિદ્ધિ નીચે મુજબ છે.

✓ ધોરણ ૩ માં બાળકોએ 68.22 % જીજેટલી સિદ્ધિ મેળવી હતી

✓ ધોરણ ૪ માં બાળકોએ 69.72 % જીજેટલી સિદ્ધિ મેળવી હતી

✓ ધોરણ ૫ માં બાળકોએ 73.49% જીજેટલી સિદ્ધિ મેળવી હતી

✓ ધોરણ ૬ માં બાળકોએ 83.53 % જીજેટલી સિદ્ધિ મેળવી હતી

✓ ધોરણ ૭ માં બાળકોએ 74.19 % જીજેટલી સિદ્ધિ મેળવી હતી

✓ ધોરણ ૮ માં બાળકોએ 76.46% જીજેટલી સિદ્ધિ મેળવી હતી

વિદ્યાર્થીઓએ સૌથી ઉચી સિદ્ધિ ધોરણ ૬ (83.53 %) માં પ્રાપ્ત કરી. જયારે સૌથી નીચી સિદ્ધિ ધોરણ ૩ (68.22 %) માં પ્રાપ્ત કરી.

જાતીવારમેળવેલ સિધ્ધિ : સમગ્ર કાયંક્રમ દરમયાન છોકરાઓ અને છોકરીઆએ સમાન પ્રભુત્વ બતાવેલ છે.

શાળા કક્ષાએ અમલી કરણ : પ્રસ્તુત સંશોધન દરમિયાન થયેલ અનુભવો અને સંશોધનનાં તારણોને ધ્યાનમાં લેતાં આ વિષયના સંદર્ભે નીચે મુજબની ભલામણો કરવામાં આવેલ છે.

- વિદ્યાર્થીઓ પાસે સુપર ફાસ્ટ શબ્દ ટ્રેન રમતની પ્રવૃતીઓનો વધુ ઉપયોગ કરાવવો જોઈએ.
- વિદ્યાર્થીઓ પાસ શબ્દ રમત ની પ્રવૃતી , સમુહ ઝીલ વાચનની પ્રવૃતી ઓનો વધુ ઉપયોગ કરાવવો જોઈએ.

સંશોધક : શ્રીમતી ગીતા વાંસિયા

સિ.વ્યાખ્યાતા ,જી.શિ.તા.ભવન સુરત

ક્ષેત્ર : ગણિત શિક્ષણ

સ્તર : ઉચ્ચ પ્રાથમિક સ્તર

શિર્ષક : સુરત જીલ્લા માં ધોરણ છ - ગણિત વિષયના કઠીન અધ્યયન નિષ્પત્તિ ક્રમાંક M606 ના સરળીકરણ કાર્યક્રમની રચના અને અજમાયસ

ભાષા : ગુજરાતી

પ્રસ્તાવના : જીસીઇઆરટી, અને સર્વશિક્ષા અભિયાન મિશન ગાંધીનગર - ના સંયુકત માર્ગદર્શન હેઠળ જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન, સુરત દ્વારા સુરત જિલ્લામાં ઉપરોકત બે નેશનલ એચિવમેન્ટ સર્વે (NAS) ધોરણ ત્રણ ,પાંચ અને આઠનાં વિદ્યાર્થીઓ પર હાથ ધરવામાં આવ્યા. તેના પરિણામને આધારે કઠીન એકમો મળ્યા. જેના સરણીકરણ માટે માવજત કાર્યક્રમની રચના કરવાનાં આવી.અને તેની અસરકારકતા ચકાસી માવજત કાર્યક્રમનું સર્વવ્યાપીકરણ કરવાના પ્રયત્નો કરાયા.જેમાં ધોરણ છ ની કઠીન અધ્યયન નિષ્પત્તી પરત્ત્વેના માવજત કાર્યક્રમની રચના કરીં સંશોધકે કાર્ય કરેલ હતું.

હેતુઓ :

- ધોરણ - ૬ ગણિત વિષયના અધ્યયન નિષ્પત્તી ક્રમાંક ૬૦૬ પરત્વે સુધારાલક્ષી કાર્યક્રમની રચના કરવી .
- ધોરણ - ૬ ગણિત વિષયના અધ્યયન નિષ્પત્તી ક્રમાંક ૬૦૬ કઠીન મુદ્દા પરત્ત્વે બાળકોની શૈક્ષણિક સિદ્ધિનું સ્તર ચકાસવું .
- ધોરણ - ૬ ગણિત વિષયના અધ્યયન નિષ્પત્તી ક્રમાંક ૬૦૬ પરત્વે શિક્ષક પ્રશિક્ષણ અને પ્રયોજક શિક્ષણ પ્રશિક્ષણ(સરળીકરણ) બાદ લબ્ધિકસોટી પર મળેલા પરિણામની તુલના કરવી.

સંશોધન યોજના :

પ્રસ્તુત સંશોધન યોજના માં સંશોધકે શાળામાં જઈ વર્ગના રજીસ્ટર મુજબ એકી અને બેકી નંબરો લઈ બે જુથ બનાવી . વિદ્યાર્થીઓની પુર્વકસોટી લેવામાં આવી . ત્યારબાદ એક જુથમાં સ્વયં અને બીજા જુથમાં વર્ગશિક્ષકોએ નકકી કરેલા તાસ મુજબ અધ્યયન કાર્ય કરાવ્યું. તે માટે છ દિવસ જેટલો

સમય ગાળો લેવામાં આવ્યો. આ મુજબ નમૂનાની બાકીની બે શાળામાં પણ કામગીરી કરવામાં વિદ્યાર્થીઓની ઉત્તર કસોટી લેવામાં આવી

પરિણામ : પ્રસ્તુત અભ્યાસના મળેલા પરિણામોનું અર્થઘટન નીચે મુજબ છે.

૧. ચારેય શાળાઓના પ્રાયોગિક જૂથ અને નિયંત્રિત જૂથના વિદ્યાર્થીઓના પૂર્વ કસોટીના સરાસરી પ્રાતાંકો વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે. જેથી કહી શકાય ક તમામ શાળાઓના પ્રાયોગિક જૂથ અને નિયંત્રિત જૂથના વિદ્યાર્થીઓના પૂર્વ કસોટી પ્રત્યેના દેખાવ અલગ અલગ છે.

૨. શાળા ક્રમાંક ૨૯૮ ના પ્રાયોગિક જૂથ અને નિયંત્રિત જૂથના વિદ્યાર્થીઓના પૂર્વ કસોટીના સરાસરી પ્રાતાંકો વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા છે. જેથી કહી શકાય કેશાળા ક્રમાંક ૨૯૮ ના પ્રાયોગિક જૂથ અને નિયંત્રિત જૂથના વિદ્યાર્થીઓના પૂર્વ કસોટી પ્રત્યેના દેખાવ અલગ અલગ છે.

૩. શાળા ક્રમાંક ૧૫૬ ના પ્રાયોગિક જૂથ અને નિયંત્રિત જૂથના વિદ્યાર્થીઓના પૂર્વ કસોટીના સરાસરી પ્રાતાંકો વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા છે. જેથી કહી શકાય કેશાળા ક્રમાંક ૧૫૬ ના પ્રાયોગિક જૂથ અને નિયંત્રિત જૂથના વિદ્યાર્થીઓના પૂર્વ કસોટી પ્રત્યેના દેખાવ અલગ અલગ છે.

૪. કડોદ કુમાર શાળાના પ્રાયોગિક જૂથ અને નિયંત્રિત જૂથના વિદ્યાર્થીઓના પૂર્વ કસોટીના સરાસરી પ્રાતાંકો વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા છે. જેથી કહી શકાય કે કડોદ કુમારના પ્રાયોગિક જૂથ અને નિયંત્રિત જૂથના વિદ્યાર્થીઓના પૂર્વ કસોટી પ્રત્યેના દેખાવ અલગ અલગ છે.

૫. કન્યા શાળા બારડોલીના પ્રાયોગિક જૂથ અને નિયંત્રિત જૂથના વિદ્યાર્થીઓના પૂર્વ કસોટીના સરાસરી પ્રાતાંકો વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા છે. જેથી કહી શકાય કે કન્યા શાળા બારડોલીના પ્રાયોગિક જૂથ અને નિયંત્રિત જૂથના વિદ્યાર્થીઓના પૂર્વ કસોટી પ્રત્યેના દેખાવ અલગ અલગ છે.

૬. ચારેય શાળાઓના પ્રાયોગિક જૂથ અને નિયંત્રિત જૂથના વિદ્યાર્થીઓના પૂર્વ કસોટીના સરાસરી પ્રાતાંકો વચ્ચે તફાવત ૨૭.૧૨ %   જોવા મળેલ છે. જેથી કહી શકાય ક તમામ શાળાઓના પ્રાયોગિક જૂથ પર અજમાવવામાં આવેલ કાર્યક્રમ અસરકારક જણાય છે.પ્રાથમિક શાળા ક્રમાંક

૭. પ્રાથમિક શાળા ક્રમાંક ૨૯૮ ના પ્રાયોગિક જૂથ અને નિયંત્રિત જૂથના વિદ્યાર્થીઓના પૂર્વ કસોટીના સરાસરી પ્રાતાંકો વચ્ચે તફાવત ૨૩.૭૩ % જોવા મળેલ છે. જેથી કહી શકાય આ શાળાના પ્રાયોગિક જૂથ પર અજમાવવામાં આવેલ કાર્યક્રમ અસરકારક જણાય છે.

૮. પ્રાથમિક શાળા ક્રમાંક ૧૫૬ ના પ્રાયોગિક જૂથ અને નિયંત્રિત જૂથના વિદ્યાર્થીઓના પૂર્વ કસોટીના સરાસરી પ્રાતાંકો વચ્ચે તફાવત ૨૫.૫ % જોવા મળેલ છે. જેથી કહી શકાય કે આ શાળાના પ્રાયોગિક જૂથ પર અજમાવવામાં આવેલ કાર્યક્રમ અસરકારક જણાય છે.

૯. કડોદ કુમાર પ્રાથમિક શાળાના પ્રાયોગિક જૂથ અને નિયંત્રિત જૂથના વિદ્યાર્થીઓના પૂર્વ કસોટીના સરાસરી પ્રાતાંકો વચ્ચે તફાવત૨૯.૨ % જોવા મળેલ છે. જેથી કહી શકાય કે આના પ્રાયોગિક જૂથ પર અજમાવવામાં આવેલ કાર્યક્રમ અસરકારક જણાય છે.

૧૦. બારડોલી કન્યા શાળાના પ્રાયોગિક જૂથ અને નિયંત્રિત જૂથના વિદ્યાર્થીઓના પૂર્વ કસોટીના સરાસરી પ્રાતાંકો વચ્ચે તફાવત૨૯.૭૨ % જોવા મળેલ છે. જેથી કહી શકાય કે આના પ્રાયોગિક જૂથ પર અજમાવવામાં આવેલ કાર્યક્રમ અસરકારક જણાય છે.

૧૧. ચારેય શાળાઓના પ્રાયોગિક જૂથ અને નિયંત્રિત જૂથના વિદ્યાર્થીઓના પૂર્વ કસોટીના સરાસરી પ્રાતાંકોના ટી મૂલ્ય આધારે કહી શકાય કે કાર્યક્રમ ૯૫% ની કક્ષાએ સફળ રહયો.

શાળા કક્ષાએ અમલી કરણ : આ સંશોધનનું ઉપકરણ – સરળીકરણ કાર્યક્રમ જીલ્લા/રાજયની બીજી શાળાઓને ઉપયોગી બનશે.

સંશોધક : શ્રીમતી ગીતા વાંસિયા

સિ.વ્યાખ્યાતા ,જી.શિ.તા.ભવન સુરત.

ક્ષેત્ર : ગણિત શિક્ષણ

સ્તર : ઉચ્ચ પ્રાથમિક સ્તર

શિર્ષક : સુરત જિલ્લામાં ધોરણ – છ ગણિત વિષયના કઠિન અધ્યયન નિષ્પત્તિ ક્રમાંક M-620 ના સરળીકરણ કાર્યક્રમની રચના અને અજમાયશ

ભાષા : ગુજરાતી

પ્રસ્તાવના : જીસીઇઆરટી, અને સર્વશિક્ષા અભિયાન મિશન ગાંધીનગર - ના સંયુકત માર્ગદર્શન હેઠળ જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન, સુરત દ્વારા સુરત જિલ્લામાં ઉપરોકત બે નેશનલ એચિવમેન્ટ સર્વે (NAS) ધોરણ ત્રણ ,પાંચ અને આઠનાં વિદ્યાર્થીઓ પર હાથ ધરવામાં આવ્યા. તેના પરિણામને આધારે કઠીન એકમો મળ્યા. જેના સરણીકરણ માટે માવજત કાર્યક્રમની રચના કરવાનાં આવી.અને તેની અસરકારકતા ચકાસી માવજત કાર્યક્રમનું સર્વવ્યાપીકરણ કરવાના પ્રયત્નો કરાયા.જેમાં ધોરણ છ ની કઠીન અધ્યયન નિષ્પત્તી પરત્ત્વેના માવજત કાર્યક્રમની રચના કરી સંશોધકે કાર્ય કરેલ હતું.

હેતુઓ :

- ધોરણ-૬ ગણિત વિષયના અધ્યયન નિષ્પત્તિ ક્રમાંક ૬૨૦ પરત્વે સુધારાલક્ષી કાર્યક્રમની રચના કરવી .
- ધોરણ -૬ ગણિત વિષયના અધ્યયન નિષ્પત્તિ ક્રમાંક-૬૨૦ કઠિન મુદ્દા પરત્વે બાળકોની શૈક્ષણિક સિદ્ધિનું સ્તર ચકાસવું.
- ધોરણ-૬ ગણિત વિષયના અધ્યયન નિષ્પત્તિ ક્રમાંક ૬૨૦ પરત્વે શિક્ષક-પ્રશિક્ષણ અને પ્રયોજક શિક્ષણ પ્રશિક્ષણ (સરળીકરણ)બાદ લબ્ધિકસોટી પર મળેલા પરિણામની તુલના કરવી .

- **સંશોધન યોજના :** પ્રસ્તુત સંશોધન યોજનામાં સંશોધકે શાળામાં જઈ વર્ગના રજીસ્ટર મુજબ એકી અને બેકી નંબરો લઈ બે જૂથ બનાવી વિદ્યાર્થીઓની પૂર્વકસોટી લેવામાં આવી . ત્યારબાદ એક જૂથમાં સ્વયં અને બીજા જૂથમાં વર્ગશિક્ષકોએ નક્કી કરેલા તાસ મુજબ અધ્યયન કાર્ય કરાવ્યું . તે માટે છ દિવસ જેટલો સમયગાળો લેવામાં આવ્યો . આ મુજબ નમૂનાની બાકીની બે શાળામાં પણ કામગીરી કરવામાં વિદ્યાર્થીઓની ઉત્તર કસોટી લેવામાં આવી .
- **પરિણામ :પ્રસ્તુત અભ્યાસના મળેલા પરિણામોના તારણો નીચે મુજબ છે .**
- ચારેય શાળાઓના પ્રાયોગિક જૂથ અને નિયંત્રિત જૂથના વિદ્યાર્થીઓના પૂર્વ કસોટીના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે . જેથી કહી શકાય કે , તમામ ચાર શાળાઓના પ્રાયોગિક જૂથ અને નિયંત્રિત જૂથના વિદ્યાર્થીઓના પૂર્વ કસોટી પ્રત્યેના દેખાવ અલગ-અલગ છે .
- શાળા ક્રમાંક 298ના પ્રાયોગિક જૂથ અને નિયંત્રિત જૂથના વિદ્યાર્થીઓના પૂર્વ કસોટીના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે . જેથી કહી શકાય કે , શાળા ક્રમાંક 298ના પ્રાયોગિક જૂથ અને નિયંત્રિત જૂથના વિદ્યાર્થીઓના પૂર્વ કસોટી પ્રત્યેના દેખાવ અલગ-અલગ છે .
- શાળા ક્રમાંક 156ના પ્રાયોગિક જૂથ અને નિયંત્રિત જૂથના વિદ્યાર્થીઓના પૂર્વ કસોટીના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે . જેથી કહી શકાય કે , શાળા ક્રમાંક 156ના પ્રાયોગિક જૂથ અને નિયંત્રિત જૂથના વિદ્યાર્થીઓના પૂર્વ કસોટી પ્રત્યેના દેખાવ અલગ-અલગ છે .
- કડોદ કુમાર શાળાના પ્રાયોગિક જૂથ અને નિયંત્રિત જૂથના વિદ્યાર્થીઓના પૂર્વ કસોટીના સરાસરી પ્રાતાંકો વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા છે. જેથી કહી શકાય કે કડોદ કુમારના પ્રાયોગિક જૂથ અને નિયંત્રિત જૂથના વિદ્યાર્થીઓના પૂર્વ કસોટી પ્રત્યેના દેખાવ અલગ અલગ છે.

- બારડોલી કન્યા શાળાના પ્રાયોગિક જૂથ અને નિયંત્રિત જૂથના વિદ્યાર્થીઓના પૂર્વ કસોટીના સરાસરી પ્રાતાંકો વચ્ચે તફાવત૨૯.૭૨ % જોવા મળેલ છે. જેથી કહી શકાય કે આના પ્રાયોગિક જૂથ પર અજમાવવામાં આવેલ કાર્યક્રમ અસરકારક જણાય છે.
- ચારેય શાળાઓના પ્રાયોગિક જૂથ અને નિયંત્રિત જૂથના વિદ્યાર્થીઓના પૂર્વ કસોટીના સરાસરી પ્રાપ્તાંકો વચ્ચે તફાવત 27.12 % જોવા મળેલ છે અને ટી મૂલ્ય (4.310 - E 04) છે જે 0.01 કક્ષાએ સાર્થક તફાવત દર્શાવે છે . જેથી કહી શકાય કે , તમામ શાળાઓના પ્રાયોગિક જૂથ પર અજમાવવામાં આવેલ કાર્યક્રમ 99 % સફળ રહ્યો .
- પ્રાથમિક શાળા ક્રમાંક ૨૯૮ ના પ્રાયોગિક જૂથ અને નિયંત્રિત જૂથના વિદ્યાર્થીઓના પૂર્વ કસોટીના સરાસરી પ્રાતાંકો વચ્ચે તફાવત ૨૩.૭૩ % જોવા મળેલ છે અને ટી મૂલ્ય 5.96 છે જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક તફાવત દર્શાવે છે . જેથી કહી શકાય આ શાળાના પ્રાયોગિક જૂથ પર અજમાવવામાં આવેલ કાર્યક્રમ ૯૯% અસરકારક જણાય છે.
- પ્રાથમિક શાળા ક્રમાંક ૧૫૬ ના પ્રાયોગિક જૂથ અને નિયંત્રિત જૂથના વિદ્યાર્થીઓના પૂર્વ કસોટીના સરાસરી પ્રાતાંકો વચ્ચે તફાવત ૨૫.૫ % જોવા મળેલ છે. અને ટી મૂલ્ય 6.86 છે જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક તફાવત દર્શાવે છે . જેથી કહી શકાય કે આ શાળાના પ્રાયોગિક જૂથ પર અજમાવવામાં આવેલ કાર્યક્રમ ૯૯% અસરકારક જણાય છે.
- કડોદ કુમાર પ્રાથમિક શાળાના પ્રાયોગિક જૂથ અને નિયંત્રિત જૂથના વિદ્યાર્થીઓના પૂર્વ કસોટીના સરાસરી પ્રાતાંકો વચ્ચે તફાવત૨૯.૨ % જોવા મળેલ છે.અને ટી મૂલ્ય 6.50 છે જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક તફાવત દર્શાવે છે . જેથી કહી શકાય કે આના પ્રાયોગિક જૂથ પર અજમાવવામાં આવેલ કાર્યક્રમ 99 % અસરકારક જણાય છે.

- બારડોલી કન્યા શાળાના પ્રાયોગિક જૂથ અને નિયંત્રિત જૂથના વિદ્યાર્થીઓના પૂર્વ કસોટીના સરાસરી પ્રાતાંકો વચ્ચે તફાવત૨૯.૭૨ % જોવા મળેલ છે.અને ટી મૂલ્ય 6.45 છે જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક તફાવત દર્શાવે છે .જેથી કહી શકાય કે આના પ્રાયોગિક જૂથ પર અજમાવવામાં આવેલ કાર્યક્રમ

(૫)

સંશોધક: ડો.કલ્પેશ કે. ટંડેલ

આચાર્યશ્રી ,
શ્રી રંગ શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય ,
બીલીમોરા .

ક્ષેત્ર : વાંચન શિક્ષણ

સ્તર : પ્રાથમિક શિક્ષણ અને મીડલ સ્ટેજ

શિર્ષક : **"સુરત જીલ્લાની પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકો,આચાર્ય તથા બી.સી.આર. દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતું સાહિત્ય એક અભ્યાસ**

ભાષા : ગુજરાતી

પ્રસ્તાવના : સંશોધકે વર્તમાન સમયમાં શાળામાં અપાતા પ્રાથનમિક શિક્ષણનું અવલોકન કર્યુ ત્યારે મનમાં અનેક પ્રશ્નો ઉદભવ્યા . આ સંજોગોમાં સંશોધકને જે મનમાં પ્રશ્નો ઉદભવ્યા તેના ઉકેલ માટે સુરત જિલ્લાના સર્વશિક્ષા અભિયાનના ભાગરૂપે પ્રોજેક્ટ નિબંધ તૈયાર કરવાની તક મળી ત્યારે ઉપરોક્ત કારણસર સંશોધકે જે વિષય પર સંશોધન હાથ ધરવાનું નક્કી કર્યું .

હેતુઓ : પ્રસ્તુત સંશોધનના પાંચ મુખ્ય હેતુઓ નીચે મુજબ હતાં .

૧ . સુરત જિલ્લાની પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોની સંદર્ભ સાહિત્યનો ઉપયોગ અંગેની માહિતી પ્રાપ્ત કરવી .

૨ . સુરત જિલ્લાની પ્રાથમિક શિક્ષકોને જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન તરફથી સંદર્ભ સાહિત્ય પ્રાપ્ત થાય તે અંગે અભ્યાસ કરવો .

૩ . સુરત જિલ્લાની પ્રાથમિક શિક્ષકો ઉપયોગમાં લેતાં સંદર્ભ સાહિત્યનો સરળતાથી ઉપયોગ કરી શકે તે અંગે માહિતી પ્રાપ્ત કરવી .

૪ . સુરત જિલ્લાની પ્રાથમિક શિક્ષકો સંદર્ભ સાહિત્ય પ્રાપ્ત કરવામાં અનુભવાતી સમસ્યા અંગે અભિપ્રાયો મેળવવાં .

સંશોધન યોજના : પ્રસ્તુત સંશોધનમાં શિક્ષકોને પ્રશ્નાવલિ આપી દિન-૭માં જાતે ભરીને પરત કરવા વિનંતિ કરી હતી . તથા રૂબરૂ જઈ સાક્ષ્ય પત્રકો ભરાવ્યા હતાં . પ્રાપ્ત થયેલી હકીકતોનું યોગ્ય રીતે પૃતક્કરણ થય તે માટે ટકાવારીનો ઉપયોગ કર્યો હતો .

ઉપકરણ : પ્રસ્તુત સંશોધનમાં સંશોધકે પ્રશ્નાવલિ અને સાક્ષ્યપત્રકોનો ઉપયોગ કર્યો હતો .

પરિણામ : પ્રસ્તુત સંશોધનના મુખ્ય તારણો નીચે મુજબ હતાં .

ઉપકરણ – ૧ પ્રશ્નાવલિના તારણો

૧ . સુરત જિલ્લાના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકો સંદર્ભ સાહિત્યનો ઉપયોગ કરે છે તે માટે શાળામાં જરૂરિયાત મુજબ પુસ્તકો પૂરાં પાડવામાં આવે છે . ઘણી શાળાઓમાં અલગ પુસ્તકાલય વર્ગ નથી અને પુસ્તકોનું પ્રમાણ પણ પુસ્તકાલયમાં ઓછું જોવા મળેલ છે .

૨ . શિક્ષકોના ઘરે પુસ્તકાલય નથી પણ તેમના ઘરે પ્રશ્ન સંપુટ અને મહાપુરુષોના જીવન ચરિત્રો વધુ જોવા મળ્યા .

૩ . શિક્ષકોના રહેઠાણ વિસ્તારમાં જાહેર પુસ્તકાલયો ઓછા પ્રમાણમાં જોવા મળ્યાં .

૪ . શાળામાં પણ જીવન શિક્ષણ , બાલ સૃષ્ટિ અને ઘર શાળા જેવાં સામયિકો જ આવતાં હોય એ જણાયું .કેટલાંક શિક્ષકો પોતાના સ્વખર્ચે પણ પુસ્તક મેળામાંથી પુસ્તકો ખરીદી કરી વાંચન કરતાં જણાયાં .

૫ . સુરત જિલ્લાની જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન તરફથી વધુ પ્રમાણમાં સંદર્ભ સાહિત્ય પ્રાપ્ત થાય છે તે જણાયું .

ઉપકરણ – ૨ સાક્ષ્યપત્રકોના તારણો .

૧ . સુરત જિલ્લાના પ્રાથમિક શાળામાં શિક્ષણને લગતાં સામયિકો ઓછા આવે છે તેનું પ્રમાણ વધારવું.

૨ . સુરત જિલ્લાના પ્રાથમિક શિક્ષકોને વધારેમાં વધારે સંદર્ભ સાહિત્યનો ઉપયોગ કરે તે માટે સેવાકાલીન તાલીમની આવશ્યકતા લાગે છે .

શાળા કક્ષાએ અમલીકરણ :

આ સંશોધનનાં પરિણામોને આધારે સુરત જિલ્લાની પ્રાથમિક શાળાઓમાં પુસ્તકાલય અને પુસ્તકોના ઉપયોગ સંબંધી જે સમસ્યાઓ હતી તે જાણી શકાઈ છે અને તેના આધારે શાળામાં શિક્ષકો અને આચાર્યઓએ કયાં પગલાં લેવાની જરૂર છે તેનો પણ ઉકેલ પ્રાપ્ત થયો છે .

(૬)

સંશોધક: ડો.અરૂણાબેન એ. કસવાલા

વ્યાખ્યાતા,
શ્રી રંગ શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય ,
બીલીમોરા .

ક્ષેત્ર : સમાવેશન શિક્ષણ

સ્તર : પ્રાથમિક શિક્ષણ અને મીડલ સ્ટેજ

શિર્ષક : **સુરત જીલ્લાની પ્રાથમિક શાળાઓમાં ચાલતા સમાવેશન શિક્ષણની વિકલાંગ વિદ્યાર્થીઓ પર થતી અસર**

ભાષા : ગુજરાતી

પ્રસ્તાવના :

એનસીએફ ૨૦૦૫માં દર્શાવેલ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવાના સિદ્ધાંતોને શાળા કક્ષાએ અમલીકૃત બનાવવા માટે શિક્ષણમાં સમાવેશનનો ખ્યાલ ઉપયોગી બને એમ છે . તેથી શાળામાં ગુણવત્તા યુક્ત શિક્ષણ માટે શિક્ષણમાં સમાવેશનના ખ્યાલને મહત્વ કેટલું અપાય છે તે જાણવા આ સંશોધન હાથ ધરેલ છે .

હેતુઓ : પ્રસ્તુત સંશોધનના મુખ્ય હેતુઓ નીચે મુજબ હતાં **.**

૧ . વિકલાંગ વિદ્યાર્થીઓ માટે ભૌતિક સુવિધા અને શૈક્ષણિક સાધનોની ઉપલબ્ધતા ચકાસવી .

૨ . સમાવેશન શિક્ષણમાં શિક્ષણ પદ્ધતિ , વિદ્યાર્થીઓની અભિવ્યક્તિ અને વિકલાંગ વિદ્યાર્થીઓ માટે થતી સહાભ્યાસિક પ્રવૃત્તિઓનો અભ્યાસ કરવો .

૩ . સમાવેશન શિક્ષણમાં વિકલાંગ વિદ્યાર્થીઓ માટે શિક્ષકની ભૂમિકા અને તેમના વલણોનો અભ્યાસ કરવો .

૪ . સુરત જિલ્લાના શિક્ષણમાં સમાવેશનના અમલીકરણ સંદર્ભે આવતા પડકારો જાણવા.

સંશોધન યોજના : પ્રસ્તુત સંશોધન વર્ણનાત્મક અને ગુણાત્મક પ્રકારનું હતું . અને સુરત જિલ્લાના શિક્ષકોને પ્રશ્નાવલિ અને અભિપ્રાયાવલિ આપી જાતે ભરીને પરત કરવા વિનંતિ કરી હતી .સુરત જિલ્લાના વ્યાપવિશ્વમાંથી જુદાં-જુદાં ૯ તાલુકાઓમાં વિભાજિત થયેલો હોવાથી સંશોધક યાદ્રચ્છિક નમૂના પસંદગીની રીતે દરેક તાલુકાઓમાંથી ૧૦ શાળાઓની પસંદગી કરી હતી . કુલ ૯૦ શાળાઓમાંથી ૪૫૦ શિક્ષકો પાસે માહિતી પ્રાપ્ત કરવામાં આવી હતી .

ઉપકરણ : પ્રસ્તુત સંશોધનમાં સંશોધકે પ્રશ્નાવલિ અને અભિપ્રાયાવલિનો ઉપયોગ કર્યો હતો .**પરિણામ :** પ્રસ્તુત સંશોધનના મુખ્ય તારણો નીચે મુજબ હતાં .

૧ . મોટા ભાગની શાળામાં વિકલાંગ વિદ્યાર્થીઓ માટે વર્ગખંડ અને ગ્રંથાલય સુધી જવા માટે વ્હીલચેર કે લિફ્ટની વ્યવસ્થા, વર્ગમાં યોગ્ય બેઠક વ્યવસ્થા , ઉજાસવાળા વર્ગખંડોની વ્યવસ્થા, વાહન પાર્કિંગ સુવિધા , આપત્તિના સમયે સરળતાથી ઉગારી શકાય તેવી સુવિધા , પારસ્પરિક શિક્ષણ પધ્ધતિ અંતર્ગત વિસહ્ય નિષ્ણાંતોની સુવિધા , સ્થાનાંતર શિક્ષણ પધ્ધતિ , તાલીમ પામેલા કુશળ સ્ટાફની વ્યવસ્થા જોવા મળેલ હતી .

૨ . મોટા ભાગની શાળામાં ઈન્ફ્રારેડ ઈન્ડક્શન લુપ અને નેકલૂપ જેવી આધુનિક સુવિધા , સાઈન લેંગવેજ ઈન્ડ પેટર તેમજ પ્રત્યાયન માટે લિપ સ્પીકિંગ , નોટ ટેઈકીંગ સપોર્ટની વ્યવસ્થા ,મોટા અક્ષરોવાળી પ્રિન્ટ વાળી વાંચન સામગ્રી , બ્રેઈલ લિપિ યુક્ત અધ્યયન સામગ્રીની વ્યવસ્થા, મનોવૈજ્ઞાનિક સમસ્યા ધરાવતાં વિદ્યાર્થીઓ માટે મનોચિકિત્સકની સુવિધા ઉપલબ્ધ ન હતી .

શાળા કક્ષાએ અમલીકરણ :

૧ . શાળાઓમાં તમામ પ્રકારના વિકલાંગ બાળકોને જરૂરી એવી તમામ સુવિધાઓ મળી રહે તેવાં સરકારશ્રી તથા ટ્રસ્ટીશ્રીઓ દ્વારા પ્રયત્નો થવા જોઈએ .

૨ . સમાવેશન શિક્ષણનીતિથી વિદ્યાર્થીઓ અને વાલીઓને પરિચિત કરવાં જોઈએ .

૩ . સરકાર અને ટ્રસ્ટીઓએ નેશનલ ટ્રસ્ટ યોજના અંતર્ગત નિરામય , જ્ઞાનપ્રભા , સાધનો અને સહાયક ઉપકરણનો લાભ વિકલાંગ વિદ્યાર્થીઓને મળે તેવા પ્રયત્નો કરવા જોઈએ .

(૭)

સંશોધક: ડો.ગાયત્રીબેન આર. પટેલ

વ્યાખ્યાતા,
શ્રી રંગ શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય ,
બીલીમોરા .

ક્ષેત્ર : કરીક્યુલમ અને પેડાગોજી

સ્તર : પ્રાથમિક શિક્ષણ અને મીડલ સ્ટેજ

શિર્ષક : " સૂચનાના માધ્યમ તરીકે ભાષા "(જીજીએમ-પ્રોજેક્ટ)-અભ્યાસ

ભાષા : અંગ્રેજી

પ્રસ્તાવના :

અંગ્રેજી માધ્યમની સંખ્યાબંધ શાળાઓ એટલી ઝડપથી વધી રહી છે કે તેણે ગુજરાતી માધ્યમની શાળાઓ સામે સવાલ ઉઠાવ્યો છે . વાલીઓ પાસે ગુજરાતી અને અંગ્રેજી માધ્યમની પસંદગીમાં ઘણીવાર બીજો કોઈ વિકલ્પ જ ન હોવાથી તથા ગુજરાતી માધ્યમની કથળતી જતી હાલતના કારણે બાળ્કોને ગુજરાતી ભાષાથી દૂર લઈ જવું પડે છે. ગ્લોબલ ગુજરાતી મિડિયમ આનો ઉકેલ લઈને આવ્યું છે . ગ્લોબલ ગુજરાતી મિડિયમમાં બાળક ગુજરાતી દ્વારા શીખે છે અને અંગ્રેજી ભાષા પર કમાન્ડ મેળવે છે .

હેતુઓ : પ્રસ્તુત સંશોધનના મુખ્ય હેતુઓ નીચે મુજબ હતાં **.**

૧ . વૈશ્વિક ગુજરાતી માધ્યમ પાછળના મનોવિજ્ઞાનનો અભ્યાસ કરવો .

૨ . વૈશ્વિક ગુજરાતી માધ્યમના પડકારો , ફાયદા અને મર્યાદાઓનો અભ્યાસ કરવો .

૩ . વૈશ્વિક ગુજરાતી માધ્યમ અંગે આચાર્યો અને શિક્ષકોના અભિપ્રાયોનો અભ્યાસ કરવો .

૪ . વૈશ્વિક ગુજરાતી માધ્યમ અંગે વાલીઓ અને વિદ્યાર્થીઓના અભિપ્રાયોનો અભ્યાસ કરવો .

સંશોધન યોજના : વર્તમાન સંશોધનમાં વૈશ્વિક ગુજરાતી માધ્યમના ઉદ્દેશો પૂરા કરવાના અમલીકરણની તપાસ કરવામાં આવી હતી . સંશોધકે સ્વનિર્મિત અભિપ્રાય ફોલ્સ પર ડેટા એકત્રિત કર્યો હતો . સુરતની ૨૯ અને અમદાવાદની ૩૦ આ તમામ ૫૯ વૈશ્વિક ગુજરાતી માધ્યમની શાળાઓનો સમાવેશ થાય છે .

ઉપકરણ : પ્રસ્તુત સંશોધનમાં સંશોધકે પ્રશ્નાવલિ અને અભિપ્રાયાવલિનો ઉપયોગ કર્યો હતો .**પરિણામ :** પ્રસ્તુત સંશોધનના મુખ્ય તારણો નીચે મુજબ હતાં .

૧ . આચાર્યોનો અભિપ્રાય હતો કે વર્તમાન સમયમાં આ અભિગમ ખૂબ અસરકારક જણાય છે.

૨ . શિક્ષકોનો અબિપ્રાય હતો કે આ અભિગમથી બાળકોના ભાષા શીખવા પ્રત્યેનો આત્મવિશ્વાસમાં વધારો થશે .

૩ . બાળકોને આ અભિગમથી શીખવામાં સરળતા જણાઈ હતી અને ઉત્સાહ પણ વધ્યો હતો .

૪ . વાલીઓ માનતા હતા કે , ભવિષ્યની સ્પર્ધા અને જરૂરિયાતને ધ્યાને લેતાં આ અભિગમ ખૂબ જ જરૂરી છે .

શાળા કક્ષાએ અમલીકરણ :

૧ . શાળાઓમાં આ પ્રકારના અભિગમનો વ્યાપક ઉપયોગ થવો જોઈએ જેથી બાળકોમાં પાયાથી જ ભાષા શીખવા પ્રત્યે હકારાત્મક અભિગમ પ્રતિપાદિત કરી શકાય .

THEME/SUBJECT : PROJECT

STAGE : TEACHER EDUCATION

Topic : આયુષ્યમાન ભારતના શાળા આરોગ્ય કાર્યક્રમ અંતર્ગત સુરત જિલ્લામાં તાલીમ પામેલ શિક્ષકોમાં આરોગ્ય સંદર્ભે આવેલ જાગૃતિનો અભ્યાસ

Language : ગુજરાતી

Name of the investigator: Smita Desai,Senior Lecturer, DIET SURAT

Official Address: District Institute Of Education & Training, Surat
Swapna Shrushti Appt.,Bhestan, Surat-395023

Email : desaismita180@gmail.com

Year of completion : 2022-23

Abstract :

1. **Introduction :**

પ્રસ્તુત સંશોધન આયુષ્યમાન ભારતના શાળા આરોગ્ય કાર્યક્રમ અંતર્ગત સુરત જિલ્લામાં તાલીમ પામેલ શિક્ષકોમાં આરોગ્ય સંદર્ભે આવેલ જાગૃતિ જાણવા સંશોધન હાથ ધર્યું હતું..

2.Objectives:

1. શાળા આરોગ્ય અને સુખાકારી અંગે સરકારી માધ્યમિક શાળાના શિક્ષકોનું જ્ઞાન જાણવું.
2. શાળા આરોગ્ય અને સુખાકારી કાર્યક્રમનું અમલીકરણ કરવું.
3. શાળા આરોગ્ય અને સુખાકારી કાર્યક્રમ અમલીકરણ બાદ સરકારી માધ્યમિક શાળાના શિક્ષકોમાં શાળા આરોગ્ય સંદર્ભે આવેલ જાગૃતિ વિશે જાણવું.

3.Methodology:

1. **Design of the Study** : પ્રાયોગિક

Sample : પ્રસ્તુત સંશોધનના વ્યાપવિશ્વ તરીકે સુરત જિલ્લાની સરકારી માધ્યમિક શાળાના શિક્ષકોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો.

નમૂનો પ્રસ્તુત સંશોધનના નમૂના તરીકે સુરત જિલ્લાની સરકારી માધ્યમિક શાળાના શાળા આરોગ્ય કાર્યક્રમ સંદર્ભે તાલીમ પામેલ તમામ 21 શિક્ષકોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો.

3. **Tools** : પૂર્વ કસોટી અને તાલીમ કાર્યક્રમ

4.**Procedure of data Collectio**n : માહિતી એકત્રીકરણ માટે કુમાર શાળા બારડોલીમાં પૂર્વ કસોટી અને તાલીમ કાર્યક્રમના અમલીકરણ બાદ ઉત્તર કસોટીની માહિતી એકત્રિત કરવામાં આવેલ હતી.

5.Data Analysis: સરાસરી, ટકાવારી તેમજ t ટેસ્ટ

4. Results /Findings:

1. શાળા આરોગ્ય અને સુખાકારી કાર્યક્રમ અસરકારક રહ્યો હતો.
2. શાળા આરોગ્ય અને સુખાકારી શૈક્ષણિક કાર્યક્રમની અજમાયશ બાદ શિક્ષકોની જાગૃતિમાં નોંધપાત્ર વધારો થયો હતો.

5.**Implications of the study**

1. શાળા આરોગ્ય કાર્યક્રમ તમામ શિક્ષકોને આપી શકાય.
2. શાળા આરોગ્ય કાર્યક્રમ સંદર્ભે આવેલ જાગૃતિથી શાળા કક્ષાએ મળેલ ફલશ્રુતિનો અભ્યાસ કરી શકાય.
3. વિધાર્થીઓમાં આવેલ પરિવર્તન જાણી શકાય.
4. શાળા આરોગ્ય સંદર્ભે જરૂરીયાત અને મુશ્કેલી જાણી શકાય.

(૯)

THEME/SUBJECT : pedagogy

STAGE : Middle

Topic : ધોરણ - 10 ના સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયની કઠિન અધ્યયન નિષ્પતિ ક્રમાંક SST1009 "એકત્રિત અથવા આપેલ માહિતીના આધારે મંતવ્યો દલીલો અને વિચારોનું નિર્માણ કરે છે." ના સરળીકરણ માટે શૈક્ષણિક કાર્યક્રમની રચના અને અસરકારકતા

Language : ગુજરાતી

Name of the investigator: Smita Desai,Senior Lecturer, DIET SURAT

Official Address: District Institute Of Education & Training, Surat
Swapna Shrushti Appt.,Bhestan, Surat-395023

Email : desaismita180@gmail.com

Year of completion : 2022-23

Abstract :

2. **Introduction :**

સિધ્ધિ સર્વેક્ષણ (NAS)માં સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયમાં મળેલ કઠિનબિંદુના સરળીકરણ માટે કાર્યક્રમ તૈયાર કરી તેની અજમાયશ માટે કહેવામાં આવેલ હતું.જયારે પ્રાચાર્ય તરફથી સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયમાં મળેલ કઠિનબિંદુના સરળીકરણ માટે કાર્યક્રમ તૈયાર કરી તેની અજમાયશ માટે કહેવામા આવ્યુ ત્યારે તેઓએ એ સહર્ષ સ્વીકારી લઇ GCERT તરફથી ફાળવવામાં આવેલ કઠિન અધ્યયન નિષ્પત્તિના સરળીકરણ માટે શૈક્ષણિક કાર્યક્રમની રચના કરી તેની અસરકારકતા નકકી કરવા માટે પ્રસ્તુત સંશોધન હાથ ધરવાનુ નકકી કરવામાં આવેલ હતું.

2.Objectives:

1. ધોરણ 10 ના સામાજિક વિજ્ઞાનની પ્રાપ્ત થયેલ કઠિન અધ્યયન નિષ્પતિ SST1009 "એકત્રિત અથવા આપેલ માહિતીના આધારે મંતવ્યો દલીલો અને વિચારોનું નિર્માણ કરે છે." સંબંધિત એકમ "આર્થિક સમાસ્યાઓ અને પડકારો :ગરીબી અને બેરોજગારી" માટે શૈક્ષણિક કાર્યક્રમની રચના કરવી.
2. ધોરણ 10 ના સામાજિક વિજ્ઞાનની પ્રાપ્ત થયેલ કઠિન અધ્યયન નિષ્પતિ SST1009 "એકત્રિત અથવા આપેલ માહિતીના આધારે મંતવ્યો દલીલો અને વિચારોનું નિર્માણ કરે છે." સંબંધિત એકમ ""આર્થિક સમાસ્યાઓ અને પડકારો :ગરીબી અને બેરોજગારી" માટે શિક્ષક નિર્મિત હેતુ કસોટીની રચના કરવી.
3. ધોરણ 10 ના સામાજિક વિજ્ઞાનની પ્રાપ્ત થયેલ કઠિન અધ્યયન નિષ્પતિ SST1009 "એકત્રિત અથવા આપેલ માહિતીના આધારે મંતવ્યો દલીલો અને વિચારોનું નિર્માણ કરે છે." સંબંધિત એકમ ""આર્થિક સમાસ્યાઓ અને પડકારો :ગરીબી અને બેરોજગારી" માટે તૈયાર કરેલ શૈક્ષણિક કાર્યક્રમનું અમલીકરણ કરવું.
4. ધોરણ 10 ના સામાજિક વિજ્ઞાનની પ્રાપ્ત થયેલ કઠિન અધ્યયન નિષ્પતિ SST1009 "એકત્રિત અથવા આપેલ માહિતીના આધારે મંતવ્યો દલીલો અને વિચારોનું નિર્માણ કરે છે." સંબંધિત એકમ "આર્થિક સમાસ્યાઓ અને પડકારો :ગરીબી અને બેરોજગારી" માટે તૈયાર કરેલ શૈક્ષણિક કાર્યક્રમના અમલીકરણ બાદ વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિના સંદર્ભમાં અસરકારકતાનો અભ્યાસ કરવો.

3.Methodology:

2. **Design of the Study** : પ્રાયોગિક
3. **Sample** :

પ્રસ્તુત સંશોધન સુરત જિલ્લાની માધ્યમિક શાળામાં ધોરણ – 10 માં અભ્યાસ કરતાં બાળકો ઉપર હાથ ધરાયું હતું. આથી સુરત જિલ્લાની માધ્યમિક શાળામાં ધોરણ – 10 માં અભ્યાસ કરતાં તમામ બાળકો એ પ્રસ્તુત સંશોધનનું વ્યાપવિશ્વ હતું. તે પૈકી નમૂના તરીકે સહેતુક નમૂના પસંદગી પધ્ધતિને અનુસરી સુરત જિલ્લાના બારડોલી તાલુકાની મદ્રેસા હાઈસ્કૂલ

બારડોલીમાં ધોરણ 10 માં અભ્યાસ કરતા 50 વિદ્યાર્થીઓનો નમૂના તરીકે સમાવેશ કરવામાં આવેલ હતો.

3. **Tools** :, પ્રસ્તુત સંશોધનમાં ઉપકરણ તરીકે સામાજિક વિજ્ઞાનના પ્રકરણ 17 "આર્થિક સમાસ્યાઓ અને પડકારો :ગરીબી અને બેરોજગારી" એકમ પર તૈયાર કરવામાં આવેલ 25 ગુણની કસોટીનો ઉપયોગ કરવામાં આવેલ હતો.

4.**Procedure of data Collectio**n : સંશોધક દ્વારા બારડોલી તાલુકાની મદ્રેસા હાઈસ્કૂલ, બારડોલીમાં ધોરણ 10 માં અભ્યાસ કરતા 50 વિદ્યાર્થીઓની પૂર્વ કસોટી બાદ શૈક્ષણિક કાર્યક્રમનું અમલીકરણ અને અંતે ઉત્તર કસોટી લઇને માહિતી એકત્ર કરવામાં આવેલ હતી

5.Data Analysis: સરાસરી, ટકાવારી તેમજ t ટેસ્ટ

4. Results /Findings:

1. ધોરણ 10 ના સામાજિક વિજ્ઞાનની પ્રાપ્ત થયેલ કઠિન અધ્યયન નિષ્પતિ SST1009 "એકત્રિત અથવા આપેલ માહિતીના આધારે મંતવ્યો દલીલો અને વિચારોનું નિર્માણ કરે છે." સંબંધિત એકમ "આર્થિક સમાસ્યાઓ અને પડકારો : ગરીબી અને બેરોજગારી" એકમ સંદર્ભે સંશોધક દ્વારા રચવામાં આવેલ શૈક્ષણિક કાર્યક્રમ અસરકારક રહયો છે અને જો શૈક્ષણિક કાર્યક્રમને ઉપરોકત અધ્યયન નિષ્પત્તિના શિક્ષણ કાર્ય કરવા માટે શાળા કક્ષાએ અમલીકૃત બનાવવામાં આવે તો વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિમાં વધારો કરી શકાય છે.

5.**Implications of the study**

ધોરણ 10 ના સામાજિક વિજ્ઞાનની પ્રાપ્ત થયેલ કઠિન અધ્યયન નિષ્પતિ SST1009 "એકત્રિત અથવા આપેલ માહિતીના આધારે મંતવ્યો દલીલો અને વિચારોનું નિર્માણ કરે છે." સંબંધિત એકમ "આર્થિક સમાસ્યાઓ અને પડકારો :ગરીબી અને બેરોજગારી" એકમ સંદર્ભે સંશોધકો દ્વારા રચવામાં આવેલ શૈક્ષણિક કાર્યક્રમ અસરકારક રહયો છે. માટે આ કાર્યક્રમને શાળાકક્ષાએ અધ્યયન નિષ્પત્તિ SST1009 "એકત્રિત અથવા આપેલ માહિતીના આધારે મંતવ્યો દલીલો અને વિચારોનું નિર્માણ કરે છે." ના શિક્ષણ માટે અમલીકૃત બનાવવો જોઇએ.

2. NAS માં મળેલ અન્ય કઠિનબિંદુ માટે પણ ડાયટ દ્વારા કઠિનબિંદુના સરળીકરણ માટે શૈક્ષણિક કાર્યક્રમની રચના થવી જોઇએ અને તેને શાળા કક્ષાએ અમલીકૃત બનાવવો જોઇએ.

3. શૈક્ષણિક કાર્યક્રમને વર્ગખંડમાં કેવી રીતે અમલીકૃત બનાવવો જોઇએ એ માટે વગંખંડમાં શિક્ષણ કાર્ય કરતા શિક્ષકોને સેવકાલીન તાલીમ આપવી જોઇએ.

4. GAS માં મળેલ કઠિનબિંદુ માટે પણ ડાયટ દ્વારા કઠિનબિંદુના સરળીકરણ માટે શૈક્ષણિક કાર્યક્રમની રચના થવી જોઇએ અને તેને શાળા કક્ષાએ અમલીકૃત બનાવવો જોઇએ.

ક્ષેત્ર/ વિષયઃ ભાષા શિક્ષણ
તબક્કોઃ પ્રાથમિક શિક્ષણ

સમસ્યાનુંશીર્ષકઃસુરત જિલ્લાના ચોર્યાસી તાલુકાનીજિલ્લાની સરકારી પ્રાથમિક શાળાઓનાધોરણ ૩ થી ૪ ના શબ્દવાચક વિદ્યાર્થીઓ માટે તૈયાર કરેલ વાચન ક્ષમતા સુધારણા કાર્યક્રમની અસરકારકતા

ભાષાઃ ગુજરાતી

સંશોધકનું નામઃ આર.એમ.પટેલ, લેકચરર, એસ.એ.દેસાઇ, સિનીયર લેકચરર અને એસ.એ.બારડ, સિનીયર લેકચરર જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન, સુરત

સંસ્થાનું સરનામુંઃ જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન, સુરત

ઇમેઇલ એડ્રેસઃ dietsurat@gmail.com

સંશોધનવર્ષઃ2022-23

સંશોધનના હેતુઓઃ

સુરત જિલ્લાના ચોર્યાસી અને ઓલપાડ તાલુકાની સરકારી પ્રાથમિક શાળાઓના ધોરણ ૩ થી ૪ ના શબ્દવાચક વિદ્યાર્થીઓની વાચન ક્ષમતાની અસરકારકતા વાચન ક્ષમતા સુધારણા કાર્યક્રમ અંતર્ગત તપાસવી.

વાચન ક્ષમતા સુધારણા કાર્યક્રમ આધારિત વિવિધ પ્રવૃતિઓના સંદર્ભમાં શબ્દવાચક વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ તપાસવી.

શબ્દવાચક વિદ્યાર્થીઓની દિવસવાર વાચન ક્ષમતાની અસરકારકતા તપાસવી.

શબ્દવાચક વિદ્યાર્થીઓપૈકી પ્રયત્ન સંખ્યાને આધારે શીખનારવિદ્યાર્થીઓની શતમમાન ટકાવારી નક્કી કરવી.

વાચન ક્ષમતા સુધારણા કાર્યક્રમ આધારિત વિવિધ પ્રવૃતિઓના સંદર્ભમાં તેમજ કુમાર અને કન્યા જાતિના સંદર્ભમાંશબ્દવાચક વિદ્યાર્થીઓના સરાસરી ગુણની તુલના કરવી.

સંશોધન યોજનાઃ પ્રસ્તુત સંશોધનની યોજના નીચેમુજબ હતી.

વ્યાપવિશ્વ:પ્રસ્તુત સંશોધનનું વ્યાપવિશ્વસુરત જિલ્લાના ચોર્યાસી અને ઓલપાડ તાલુકાનીધોરણ 3 થી 8 ની સરકારી પ્રાથમિક શાળાઓ છે.

નમૂનો:પ્રસ્તુત સંશોધનમાં ચોર્યાસી અને ઓલપાડતાલુકાની સરકારી પ્રાથમિક શાળાઓના ધોરણ 3 થી 8 ના120 વિદ્યાર્થીઓનીયાદ્દચ્છિક રીતે પસંદગીકરવામાં આવેલ હતી.

(૧૧)

સંશોધક
રશ્મીકાન્ત એમ.પટેલ
(જુ.લે.,WE શાખા, ઈનચાર્જ)
જિલ્લા શશક્ષણ અને તાલીમ ભવન
સુરત

સમસ્યા કથન;

સુરત જિલ્લાની પ્રાથશમક શાળાઓમાં યોજાતા બાળમેળા અને જીવનકૌશલ્યમેળો
- એક અભ્યાસ

સંશોધનના હેતુઓ

1 બાળમેળા અંતર્ગત ચાલતી પ્રવૃશિઓની માહહતી મેળવવી.
2 બાળમેળા અંર્ેના અભભપ્રાયો/મંતવ્યો જાણવા.
3 બાળમેળા આયોિનમાં પડતી મુશ્કેલીઓ જાણવી.
4 બાળમેળા અંતર્ગત બાળકો અને શશક્ષકોની ભાર્ીદારી શવષે જાણકારી મેળવવી.
5 બાળમેળાનાં અસરકારક આયોિન માટેના સૂચનો મેળવવા.
6 લાઈફસ્કીલ મેળા અંતર્ગત ચાલતી પ્રવૃશિઓની માહહતી મેળવવી.
7 લાઈફસ્કીલ મેળા અંર્ેના અભભપ્રાયો/મંતવ્યો જાણવા.
8 લાઈફસ્કીલ મેળા આયોિનમાં પડતી મુશ્કેલીઓ જાણવી.
9 લાઈફસ્કીલ મેળા અંતર્ગત બાળકો અને શશક્ષકોની ભાર્ીદારી શવષે જાણકારી મેળવવી.
10 લાઈફસ્કીલ મેળાનાં અસરકારક આયોિન માટેના સૂચનો મેળવવા.

સંશોધનનો પ્રશ્નો

1 બાળમેળા અંતર્ગત ચાલતી કેવી કેવી પ્રવૃશિઓ થતી હશે ?
2 બાળમેળા અંર્ેના શશક્ષકો અને સી આર સી નાં અભભપ્રાયો/મંતવ્યો કેવા હશે ?
3 બાળમેળા આયોિનમાં કેવી મુશ્કેલીઓ પડે છે ?
4 બાળમેળા અંતર્ગત બાળકો અને શશક્ષકોની ભાર્ીદારી કેવી હશે ? કેટલી હશે ?
5 બાળમેળાનાં અસરકારક આયોિન માટે શું શું કરવું િોઈએ ?
6 લાઈફસ્કીલ મેળા અંતર્ગત ચાલતી પ્રવૃશિઓ થતી હશે ?

7 લાઈફસ્કીલ મેળા અંર્ેના અભભપ્રાયો/મંતવ્યો કેવા હશે ?

8 લાઈફસ્કીલ મેળા આયોિનમાં પડતી મુશ્કેલીઓ પડે છે ?

9 લાઈફસ્કીલ મેળા અંતર્ગત બાળકો અને શશક્ષકોની ભાર્ીદારી કેવી હશે ? કેટલી હશે ?

10 લાઈફસ્કીલ મેળાનાં અસરકારક આયોિન માટે શું શું કરવું િોઈએ ?

સંશોધનનું મહત્વ બાળમેળા અને લાઈફસ્કીલ મેળામાં કેવા પ્રકારની પ્રવૃશિઓ યો◌િવામાં આવે છે ? આયો◌િન પૂવે શાળામાં સ્ટાફ મીટીંર્ યોજી પૂવગ આયો◌િન કરવામાં આવે છે? આ પ્રવૃશિમાં કોનો કોનો લોકસહયોર્ લેવામાં આવે છે? સરકારશ્રી તરફથી મળતી ગ્રાન્ટ પૂરતી છે?, આયો◌િનમાં કેવી મુશ્કેલીઓ પડે છે? વર્◌ેરે બાબતો જાણી બાળમેળા અને લાઈફસ્કીલ મેળાને અસરકારક આયો◌િન માટેનાં સૂચનો મેળવવા ◌ોઈએ.

આમ, બાળમેળા અને લાઈફસ્કીલ મેળાનાં હેતુઓં કેટલે અંશે શસધ્ધ થયા તે જાણવા મળશે તથા બાળમેળા અને લાઈફસ્કીલ મેળાને વધુ સમૃધ્ધ બનાવવા પ્રસ્તુત સંશોધન મહત્વનું સાભબત થશે.

સંશોધનનું સીમાંકન-મર્યાદા

પ્રસ્તુત સંશોધનમાં બાળમેળા અને લાઈફ સ્કીલ મેળા અંતર્ગત શાળાઓમાં કેવા પ્રકારનું આયો◌િન, કઈ પ્રવૃશિઓ, સહયોર્, બાળકો અને શશક્ષકની ભાર્◌ીદારી કેવી હોય છે તે જાણવા,

1) સંશોધકે દરેક સી આર સી કો ઓડી. પાસેથી માહહતી મેળવી હતી તથા

2) દરેક સી આર સી માંથી 1 થી 5ની શાળાના એક શશક્ષક પાસેથી બાળમેળાની માહહતી અને 6 થી 8ની શાળાના એક શશક્ષક પાસેથી લાઈફ સ્કીલમેળાની માહહતી મેળવવા પ્રશ્નાવલી ભરાવી માહહતી એકત્ર કરી હતી.

3) સી આર સી કો ઓડીનેટરે શાળા મુલાકાતમાં ◌ોયેલ પ્રવૃશિ અને શશક્ષકોએ પોતાની શાળામાં યોજેલ બાળમેળા અને લાઈફસ્કીલ મેળા આધારે જેતે માહહતી ભરવા ◌ણાવેલ હતું.

વ્યાપ શવશ્વની વ્યાખ્યા અને નમૂનની પસંદર્◌ી

વ્યાપ શવશ્વ

સુરત જીલ્લાના તમામ સી આર સી કો – ઓહડિનેટર અને ધો 1 થી 8ની પ્રાથશમક શાળાઓના તમામ શશક્ષકો.

નમૂનની પસંદર્◌ી

પ્રસ્તુત સંશોધનમાં શશક્ષકોની પસંદર્◌ી સહેતુક નમુના પસંદર્◌ી પધ્ધશતનો ઉપયોર્ કરવામાં આવેલ હતો. દરેક સી આર સી માથી બે	પ્રવૃશિ	સી આર સી કો ઓડી.	શશક્ષક	કુલ

શશક્ષક (ધો 1 થી 5 માંથી એક શશક્ષક બાળમેળા માટે અને ધો 6 થી 8માંથી એક શશક્ષક લાઈફ સ્કીલમેળા માટે) નમૂનામાં પસંદ કરવામાં આવ્યા હતા. તથા પ્રસ્તુત સંશોધનમાં તમામ સી આર સી કો - ઓહડિનેટરની પસંદર્ી કરેલ હોવાથી વ્યાપ શવશ્વ એ િ નમુનો બને છે. કુલ નમુનો નીચે મુિબ છે.

ક્રમ				
1	બાળમેળા	94	105	199
2	લાઈફસ્કીલમેળા	94	81	175

સંશોધક :

રશ્મીકાન્ત એમ પટેલ

જુ.લે. ડાયેટ સુરત

સમસ્યા કથન

ધોરણ - 8ના સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયની કઠિન અધ્યયન નિષ્પતિ ક્રમાંક SST818 “જાતિવાદ, મહિલાઓના વિધવા પુનઃલગ્ન, બાળલગ્નો, સામાજિક સુધારણાના મુદ્દાઓ, સંસ્થાઓ માટેના સંસ્થાનવાદી વહીવટીતંત્રના કાયદાઓનું વિશ્લેષણ કરે છે.” ના સરળીકરણ માટે શૈક્ષણિક કાર્યક્રમની રચના અને અસરકારકતા

સંશોધનના હેતુઓ

1. ધોરણ - 8ના સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયની કઠિન અધ્યયન નિષ્પતિ ક્રમાંક SST818 “જાતિવાદ, મહિલાઓના વિધવા પુનઃલગ્ન, બાળલગ્નો, સામાજિક સુધારણાના મુદ્દાઓ, સંસ્થાઓ માટેના સંસ્થાનવાદી વહીવટીતંત્રના કાયદાઓનું વિશ્લેષણ કરે છે. ” સબંધિત એકમ “અંગ્રેજ શાસન સમયની શિક્ષણ અને સમાજવ્યવસ્થા” માટે શૈક્ષણિક કાર્યક્રમની રચના કરવી.
2. ધોરણ - 8ના સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયની કઠિન અધ્યયન નિષ્પતિ ક્રમાંક SST818 “જાતિવાદ, મહિલાઓના વિધવા પુનઃલગ્ન, બાળલગ્નો, સામાજિક સુધારણાના મુદ્દાઓ, સંસ્થાઓ માટેના સંસ્થાનવાદી વહીવટીતંત્રના કાયદાઓનું વિશ્લેષણ કરે છે. ” સબંધિત એકમ “અંગ્રેજ શાસન સમયની શિક્ષણ અને સમાજવ્યવસ્થા” માટે શિક્ષક નિર્મિત હેતુ કસોટીની રચના કરવી.
3. ધોરણ - 8ના સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયની કઠિન અધ્યયન નિષ્પતિ ક્રમાંક SST818 “જાતિવાદ, મહિલાઓના વિધવા પુનઃલગ્ન, બાળલગ્નો, સામાજિક સુધારણાના મુદ્દાઓ, સંસ્થાઓ માટેના

સંસ્થાનવાદી વહીવટીતંત્રના કાયદાઓનું વિશ્લેષણ કરે છે." સબંધિત એકમ "અંગ્રેજ શાસન સમયની શિક્ષણ અને સમાજવ્યવસ્થા" માટે તૈયાર કરેલ શૈક્ષણિક કાર્યક્રમનું અમલીકરણ કરવું.

4. ધોરણ - 8ના સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયની કઠિન અધ્યયન નિષ્પતિ ક્રમાંક SST818 "જાતિવાદ, મહિલાઓના વિધવા પુનઃલગ્ન, બાળલગ્નો, સામાજિક સુધારણાના મુદ્દાઓ, સંસ્થાઓ માટેના સંસ્થાનવાદી વહીવટીતંત્રના કાયદાઓનું વિશ્લેષણ કરે છે. " સબંધિત એકમ "અંગ્રેજ શાસન સમયની શિક્ષણ અને સમાજવ્યવસ્થા" માટે તૈયાર કરેલ શૈક્ષણિક કાર્યક્રમના અમલીકરણ બાદ વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિના સંદર્ભમાં અસરકારકતાનો અભ્યાસ કરવો.

સંશોધન ક્ષેત્ર

પ્રસ્તુત સંશોધનમાં કઠિનબિંદુને સરળ કરવા માટે શૈક્ષણિક કાર્યક્રમ ઘડી કાઢી તે કાર્યક્રમના આયોજન મુજબ વર્ગખંડમાં અધ્યયન અધ્યાપન કરી વિદ્યાર્થીને વિષયવસ્તુ સદર્ભે સમજ આપવામાં આવી હતી. આમ વર્ગખંડની શૈક્ષણિક પ્રક્રિયા પ્રસ્તુત સંશોધનમાં મુખ્ય હતી.

વ્યાપવિશ્વ અને નમૂનો

પ્રસ્તુત સંશોધન સુરત જિલ્લાની પ્રાથમિક શાળામાં ધોરણ 8માં અભ્યાસ કરતાં બાળકો ઉપર હાથ ધરાયું હતું. આથી સુરત જિલ્લાની પ્રાથમિક શાળામાં ધોરણ 8માં અભ્યાસ કરતાં તમામ બાળકો એ પ્રસ્તુત સંશોધનનું વ્યાપવિશ્વ હતું. તે પૈકી નમૂના તરીકે સહેતુક નમૂના પસંદગી પધ્ધતિને અનુસરી સુરત જિલ્લાની નગર પ્રાથમિક શાળા ક્રમાંક 295 ના ધોરણ 8માં અભ્યાસ કરતા 36 વિદ્યાર્થીઓનો નમૂના તરીકે સમાવેશ કરવામાં આવેલ હતો.

સંશોધન પદ્ધતિ

પ્રસ્તુત સંશોધન પ્રાયોગિક સંશોધન પદ્ધતિને અનુસરતુ હતું. કારણ કે પ્રસ્તુત સંશોધનમાં સામાજિક વિજ્ઞાનના પ્રકરણ 5 "અંગ્રેજ શાસન સમયની શિક્ષણ અને સમાજવ્યવસ્થા" એકમનાં મુદ્દા - અંગ્રેજ શાસન દરમ્યાન સામાજીક સુધારા માટે એક શૈક્ષણિક કાર્યક્રમ તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો અને એ શૈક્ષણિક કાર્યક્રમને વર્ગખંડમાં અમલીકૃત બનાવીને તેની વિદ્યાર્થીઓની સિધ્ધિ પર અસર ચકાસવામાં આવી હતી માટે પ્રસ્તુત સંશોધનમાં એક જૂથ પરંપરાગત જૂથ હતું જેમને સાદી રીતે શીખવવામાં આવેલ હતું અને બીજું જૂથ પ્રાયોગિક જૂથ હતું. તેમને જી શાલા એપની માધ્યમથી

ભણાવવામાં આવ્યું હતું. આ બંને જૂથનાં વિધાર્થીઓની લેવામાં આવેલ પૂર્વ કસોટી અને શૈક્ષણિક કાર્યક્રમનાં અમલીકરણ બાદ લેવામાં આવેલ ઉત્તર કસોટીમાં વિદ્યાર્થીએ મેળવેલ પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણવિચલન અને t મૂલ્ય શોધવામાં આવેલ હતા.

ઉપરકણ

પ્રસ્તુત સંશોધનમાં ઉપકરણ તરીકે સામાજિક વિજ્ઞાનના પ્રકરણ 5 "અંગ્રેજ શાસન સમયની શિક્ષણ અને સમાજવ્યવસ્થા " એકમ પર તૈયાર કરવામાં આવેલ 20 ગુણની કસોટીનો ઉપયોગ કરવામાં આવેલ હતો.

માહિતી એકત્રીકરણ

સંશોધક દ્વારા સુરત જિલ્લાની નગર પ્રાથમિક શાળા ક્રમાંક 295 ના ધોરણ 8માં અભ્યાસ કરતા 36ઓની પૂર્વ કસોટી બાદ શૈક્ષણિક કાર્યક્રમનું અમલીકરણ અને અંતે ઉત્તર કસોટી લઇને માહિતી એકત્ર કરવામાં આવેલ હતી

માહિતીનું પૃથકકરણ અને અર્થઘટન

પ્રસ્તુત સંશોધનનો મુખ્ય હેતુ નિદાન આધારિત તેયાર કરવામાં આવેલ ઉપચાર કાર્યક્રમની અસરકારકતા નકકી કરવાનો હતો આથી શૈક્ષણિક કાર્યક્રમનાં અમલીકરણ પહેલા પરંપરાગત જૂથના વિધાર્થીઓની અને પ્રાયોગિક જૂથનાં વિધાર્થીઓની લેવામાં આવેલ પૂર્વ કસોટી અને શૈક્ષણિક કાર્યક્રમનાં અમલીકરણ બાદ લેવામાં આવેલ ઉત્તર કસોટીમાં વિદ્યાર્થીએ મેળવેલ પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણવિચલન અને t મૂલ્ય શોધવામાં આવેલ હતા

તારણ:

1. ધોરણ -**8**ના સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયની કઠિન અધ્યયન નિષ્પતિ ક્રમાંક **SST818** "જાતિવાદ, મહિલાઓના વિધવા પુનઃલગ્ન, બાળલગ્નો, સામાજિક સુધારણાના મુદ્દાઓ, સંસ્થાઓ માટેના સંસ્થાનવાદી વહીવટીતંત્રના કાયદાઓનું વિશ્લેષણ કરે છે. " સબંધિત એકમ "અંગ્રેજ શાસન સમયની શિક્ષણ અને સમાજવ્યવસ્થા" એકમ સંદર્ભે સંશોધક દ્વારા રચવામાં આવેલ શૈક્ષણિક કાર્યક્રમ અસરકારક રહયો છે અને જો શૈક્ષણિક કાર્યક્રમને ઉપરોકત અધ્યયન નિષ્પત્તિના શિક્ષણ કાર્ય કરવા માટે શાળા કક્ષાએ અમલીકૃત બનાવવામાં આવે તો વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિમાં વધારો કરી શકાય છે.

ભાવિ સંશોધન ક્ષેત્રો

દરેક સંશોધકે પોતાના સંશોધનકાર્ય દરમિયાન અનુભવેલા પ્રશ્નો ભાવિ સંશોધન માટેના ક્ષેત્રો બની રહે છે. આ ભૂમિકાને ધ્યાનમાં રાખીને વધુ સંશોધનો માટે સૂચનો કરવાનો ઉપક્રમ સંશોધકે રાખ્યો છે.

1. **સુરત જિલ્લામાં ધોરણ - 8ના વિજ્ઞાન વિષયની NAS નાં પરિણામ સંદર્ભે મળેલ કઠિન અધ્યયન નિષ્પતિઓના સરળીકરણ માટે શૈક્ષણિક કાર્યક્રમની રચના અને અસરકારકતા**
2. **સુરત જિલ્લામાં ધોરણ - 8ના ગણિત વિષયની NAS નાં પરિણામ સંદર્ભે મળેલ કઠિન અધ્યયન નિષ્પતિઓના સરળીકરણ માટે શૈક્ષણિક કાર્યક્રમની રચના અને અસરકારકતા**
3. **સુરત જિલ્લામાં ધોરણ - 8ના ભાષામાં NAS નાં પરિણામ સંદર્ભે મળેલ કઠિન અધ્યયન નિષ્પતિઓના સરળીકરણ માટે શૈક્ષણિક કાર્યક્રમની રચના અને અસરકારકતા**

સંશોધન પદ્ધતિઃપ્રસ્તુત સંશોધન માટે સર્વેક્ષણ પદ્ધતિનો ઉપયોગ કરવામાં આવેલ હતો.

સંશોધન ઉપકરણઃપ્રસ્તુત સંશોધનમાં જીસીઇઆરટી રચિત વાચન ક્ષમતા સુધારણા કાર્યક્રમઅંતર્ગત પ્રોગ્રામ-2 શબ્દવાચક થી વાકયવાચકનો ઉપકરણ તરીકે ઉપયોગ કરવામાં આવેલ હતો.

માહિતીવિશ્લેષણ પદ્ધતિઃપ્રસ્તુતસંશોધનમાં માહિતીના વિશ્લેષણ માટે શતમાન સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન અને ટી-મૂલ્યનોઉપયોગ કરવામાંઆવેલહતો.

○ શબ્દ વાચક માટેના ઉપકરણમાંઆપેલ તમામ પ્રવૃત્તિઓના ગુણની શતમાન સરાસરી 49.85% અને મહાવરા બાદતેમાં 23.55% વધારો મળીને કુલ 69.49% જોવા મળી હતી.

○ પ્રોગ્રામ-2 શબ્દવાચક થી વાકયવાચક માટેનો કાર્યક્રમ એકંદરે સફળ રહ્યો હતો તેમ કહી શકાય.

○ પ્રવૃત્તિ ક્રમાંક 2 માંપ્રથમ પ્રયત્ને શીખનારવિદ્યાર્થીઓનીસંખ્યા સૌથી વધારે જોવા મળી હતી.જયારે પ્રવૃત્તિ ક્રમાંક 11 માંપ્રથમ પ્રયત્ને શીખનાર વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા સૌથી ઓછી જોવા મળી હતી.

○ શબ્દ વાચક માટેના ઉપકરણમાંઆપેલ વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ પૈકી સૌથી વધુ અને અસરકારક પરિણામ પ્રવૃત્તિક્રમાંક 2 માં જયારે સૌથી ઓછું પરિણામ પ્રવૃત્તિ ક્રમાંક 11 માં જોવા મળેલ હતું.

○ શબ્દ વાચક માટેના ઉપકરણમાંઆપેલ વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ પૈકી પ્રવૃત્તિ ક્રમાંક 2, 3, 5-A, 5-B, 5-C, 5-D, 5-E અને6 માં પ્રથમ પ્રયત્ને શીખનાર વિદ્યાર્થીઓની શતમાન સરાસરી 70% કરતાં વધુ જોવામળી હતી. અર્થાત આ પ્રવૃત્તિઓ પણ અસરકારક જણાઇ હતી.

○ શબ્દ વાચક વિદ્યાર્થીઓને શિક્ષક દ્વારા ત્રણપ્રયત્નોનો મહાવરો કરવવામાં આવે તો તેને વાક્ય વાચક સુધી ક્રમશઃ આગળ લઇ જઇ શકાય છે.

સંશોધનના તારણોઃ

વિદ્યાર્થીઓના અધ્યયન માટે શિક્ષકોએઓછા ઓછામાં ત્રણપ્રયત્ન કરવા જોઇએ.

○ દિવસવાર સરેરાશ શતમાન સરાસરીસૌથી વધારે સરેરાશ પહેલા અને બીજા દિવસે જોવા મળી હતી. ત્રીજાદિવસ બાદ તેમાં ક્રમશઃ ઘટાડો જોવા મળ્યો હતો. સાતમા અને આઠમાંદિવસેતેમાં સૌથી વધુ ઘટાડો જોવા મળ્યોહતો અને ત્યારબાદ થોડો સુધારો જોવા મળ્યો હતો.

○ પ્રોગ્રામ-2 શબ્દવાચક થી વાકયવાચક માટેના પંદર દિવસીય કાર્યક્રમમાં જે સાતત્ય જોવા મળવું જોઇએ તે ત્રીજા દિવસ બાદ ઓછું થતું જોવા મળ્યું હતુ.

○ દિવસવાર સરેરાશ શતમાનસરાસરીમાં અભિવૃધ્ધિ કન્યાઓ કરતાં કુમારોમાં વધુ જોવા મળી હતી.

○ તમામ પ્રવૃતિક્રમ 1, 2, 3, 4, 5-A, 5-B, 5-C, 5-D, 5-E, 5-F, 6, 7, 8, 9, 10, 11 માં જોડવામાં આવેલકુમાર અને કન્યા વિદ્યાર્થીઓની વાચન સિદ્ધિ સમાન જોવા મળી હતી.

○ વિદ્યાર્થીઓના અધ્યયન માટે શિક્ષકોએ ઓછા ઓછામાં ત્રણ પ્રયત્ન કરવા જોઇએ.

○ પ્રોગ્રામ-2 શબ્દવાચક થી વાકયવાચક માટે પ્રવૃત્તિ ક્રમાંક 2 નો મહત્તમ ઉપયોગ કરવો જોઇએ.

○ પ્રવૃત્તિ ક્રમાંક 11 માંમૂકવામાં આવેલ ઉદાહરણની વિગતોની ફરી ચકાસી તેને નવા સ્વરૂપમાં નવા ઉદાહરણો સાથે મૂકવી જોઇએ.

○ પ્રવૃતિ ક્રમ- 1, 4, 7, 8, 9, 10 અને11 માં મૂકવામાં આવેલ ઉદાહરણની વિગતોની ફરી ચકાસણી કરવી જોઇએ.

○ પ્રાથમિક વિભાગના વિદ્યાર્થીઓ શબ્દવાચકના સ્તરેથી ઉપરના સ્તરે પ્રગતિ કરે તે માટે જરૂરી પગલાં હાથ ધરવા જોઇએ.

સંશોધકનું નામ : શેઠ હિમા જતીનકુમાર વર્ષ- ૨૦૨૨ -૨૩

માર્ગદર્શક : ડૉ.વાય.કે.પટેલ

સંશોધન સારાંશ:

શાળા શિક્ષણના વિવિધ તબક્કે બાળકોનું નબળું શિક્ષણ સ્તર આજે એક નોંધપાત્ર રાષ્ટ્રીય ચિંતા છે. સંશોધનોએ નિર્ણાયક રીતે બતાવ્યું છે કે, એકવાર વિદ્યાર્થીઓ પાયાની સાક્ષરતા અને સંખ્યાજ્ઞાનમાં પાછળ રહી જાય છે તો પછી તેઓની શીખવાની ઝડપ વર્ષો સુધી ખૂબ ધીમી રહે છે. રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ – 2020 અંતર્ગત શાળેય શિક્ષણમાં બાળકો પ્રાથમિક સ્તરે મૂળભૂત સાક્ષરતા અને સંખ્યાજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરે તેવું આયોજન વિચારવામાં આવેલ છે. આને વેગ આપવા માટે રાષ્ટ્રીય સ્તરે "નિપુણ ભારત મિશન" હાથ ધરવામાં આવ્યું છે ત્યારે આ બાબતની પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકો કેવીક જાગરૂકતા ધરાવે છે તે ચકાસવા આ સંશોધન હાથ ધરવામાં આવ્યું છે.

1 **સમસ્યા કથન**

"નિપુણ ભારત મિશન અંગે શિક્ષકોની જાગૃતિ"- એંક અભ્યાસ

2 **સંશોધનના હેતુઓ**

1. શિક્ષકો નિપુણ ભારત મિશન અંગે જાગૃત થાય તે જાણવું.
2. શિક્ષકોની નિપુણ ભારત મિશનના મુખ્ય હેતુઓ સંદર્ભેની જાણકારી ચકાસવી.
3. શિક્ષકો નિપુણ ભારત મિશનના અમલીકરણ માટે વિવિધ પદ્ધતિ,પ્રયુક્તિ, પ્રવૃતિઓનો વિનિયોગ કરે છે તે જાણવું.
4. શિક્ષક નિપુણ ભારત મિશન અંતર્ગત બાળકો પાસેથી અપેક્ષિત પરિણામ મેળવી શકે છે તે તપાસવું.
5. બાળકોની વાચન અને ગણન ક્ષમતા ચકાસવા શિક્ષકોએ કરેલા પ્રયાસો જાણવા.
6. નિપુણ ભારત અંતર્ગત રમકડાં દ્વારા શિક્ષણના ફાયદા વિશે જાણવું.

3 **સંશોધનના પ્રશ્નો**

1. શિક્ષકો નિપુણ ભારત મિશન અંગે જાગૃતિ ધરાવે છે કે કેમ?
2. શિક્ષકો નિપુણ ભારત મિશનના મુખ્ય હેતુઓથી વાકેફ છે કે નહિ તે જાણવું.
3. શિક્ષક નિપુણ ભારત મિશનના અમલીકરણ માટે કઈ કઈ પદ્ધતિ – પ્રયુક્તિનો વિનિયોગ કરે છે?
4. શિક્ષક નિપુણ ભારત મિશનનું અમલીકરણ વર્ગખંડમાં કરે છે?
5. શિક્ષક નિપુણ ભારત મિશનના અમલીકરણ દ્વારા વર્ગખંડમાં કેવું પરિણામ મેળવે છે?
6. શિક્ષક નિપુણ ભારત મિશનનો વર્ગખંડમાં અમલ કરવા વાલીઓનો સહયોગ મેળવે છે? વાલીઓનો સંપર્ક કરે છે?

4 **સંશોધનનું સીમાંકન**

પ્રસ્તુત સંશોધનનું સીમાંકન નીચે મુજબ કરવામાં આવેલ હતું.

પ્રસ્તુત સંશોધન ફક્ત સુરત જિલ્લા પંચાયત શિક્ષણ સમિતિ તથા નગર પ્રાથમિક શિક્ષણ સમિતિ સુરત સંચાલિત પ્રાથમિક શાળાઓ પૂરતું જ માર્યાદિત હતું.

પ્રસ્તુત સંશોધન સુરત જિલ્લા પંચાયત શિક્ષણ સમિતિ તથા નગર પ્રાથમિક શિક્ષણ સમિતિ સુરત સંચાલિત પ્રાથમિક શાળાઓમાંથી તાલુકા દીઠ અને યુ.આર.સી. દીઠ ધોરણ – ૩ ના શિક્ષકોને સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો.

5 સંશોધનની પધ્ધતિ

પ્રસ્તુત સંશોધનમાં સર્વેક્ષણ પદ્ધતિનો ઉપયોગ કરેલો છે.

6 સંશોધનનું વ્યાપવિશ્વ

પ્રસ્તુત સંશોધનમાં સુરત જિલ્લા પંચાયત તેમજ નગર પ્રાથમિક શિક્ષણ સમિતિ – સુરત સંચાલિત પ્રાથમિક શાળાઓના ધોરણ – ૩માં અભ્યાસ કરાવતા તમામ શિક્ષકોનો વ્યાપવિશ્વ તરીકે સમાવેશ કરવામાં આવેલો છે.

7 સંશોધનમાં નમૂનાની પસંદગી

પ્રસ્તુત સંશોધનમાં નમૂના તરીકે સુરત જિલ્લાના 9 તાલુકાની જિલ્લા પંચાયત હસ્તકની શાળાઓમાં તેમજ નગર પ્રાથમિક શિક્ષણ સમિતિ સંચાલિત પ્રાથમિક શાળાઓ (4 URC) ની કુલ 1299 સરકારી પ્રાથમિક શાળાઓ પૈકી CRC (CLUSTER RESOURCE CENTRE) દીઠ 1 પ્રાથમિક શાળાના ધોરણ -3 ના 1 શિક્ષકને યાદછિક રીતે પસંદ કરવામાં આવ્યા હતા.

આમ, કુલ 117 CRC માંથી 111 શિક્ષકો ઉપસ્થિત રહ્યા હતા.

8 માહિતી એકત્રીકરણની રીત

સંશોધકે માહિતી એકત્રીકરણ માટે સુરત શહેર અને જિલ્લાના CRC દીઠ હાજર રહેલ શિક્ષકોને જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન, સુરત ખાતે બોલાવ્યા હતા. ત્યારબાદ તેમને તેમને તજજ્ઞ મિત્રો દ્વારા સંશોધનની પ્રશ્નાવલી અંગે સમજ આપી હતી અને પ્રશ્નોના ઉત્તર તેઓને આપવા જણાવ્યું હતું. શિક્ષકોને પૂરતો સમય ફાળવીને હા / ના પ્રકારના (10), બહુવિકલ્પ પ્રકારના (30) તેમજ મુક્ત જવાબી (6)પ્રશ્નોના જવાબ લખ્યા હતા અને પોતાની પ્રશ્નાવલી પરત કરી હતી.

9 માહિતીનું વિશ્લેષણ અને અર્થઘટન

સંશોધકે શિક્ષકો પાસેથી એકત્રિત કરેલી પ્રશ્નાવલીઓ દ્વારા મેળવેલ માહિતીનું અંકશાસ્ત્રીય પૃથ્થકરણ કરી મેળવેલ પ્રપ્તાંકોની ટકાવારી તથા મળેલ ઉત્તરોને આધારે વિધાનના કાઈ વર્ગ મૂલ્યના આધારે વિશ્લેષણ અને અર્થઘટન કરવામાં આવ્યું હતું.

10 સંશોધનના તારણો:

1 .નિપુણ ભારત મિશન અંગે શિક્ષકોની જાગૃતિ સંદર્ભે "હા"-"ના" પ્રકારના પ્રશ્નો આધારિત તારણો:

1. દરેક શાળામાં "નિપુણ ભારત" અંગેના બેનર લગાવેલા છે.
2. નિપુણ ભારત મિશન અંતર્ગત બાળકોને વાચન-લેખન-ગણન પ્રવૃત્તિ કરાવવા માટે ફાળવેલ સમય પૂરતો છે.
3. બાળકોને વાચન-લેખન-ગણનની પ્રવૃત્તિ કરાવવા માટે નિપુણ ભારત મિશન અંતર્ગત બધા શિક્ષકો સાહિત્ય સામગ્રીનો ઉપયોગ કરે છે.
4. દરેક શાળાના વર્ગખંડ નિપુણ ભારત મિશન યોજનાના અમલીકરણ માટે જરૂરી સસાધન સામગ્રીથી સજ્જ છે.
5. દરેક શાળાના વર્ગખંડોનું વાતાવરણ બાળકોને શિક્ષણ માટે પ્રેરે તેવું છે.
6. દરેક શિક્ષક પાસે બાળક ક્યાં પહોંચ્યો છે તેનું લેખિત મૂલ્યાંકન પત્રક છે.

2 નિપુણ ભારત મિશન અંગે શિક્ષકોની જાગૃતિ સંદર્ભે MCQ પ્રકારના પ્રશ્નો આધારિત તારણો:

1. નિપુણ ભારત યોજનાથી બાળકોનો ભાવનાત્મક, જ્ઞાનાત્મક તેમજ જીવન કૌશલ્યો વગેરે તમામનો વિકાસ થશે.
2. NEP-2020 અંતર્ગત બાળકોને પાયાનું શિક્ષણ આપવું તે આપણી સૌથી અગત્યની પ્રાથમિકતા છે.
3. નિપુણ ભારત મિશન અંતર્ગત ધોરણ 1 થી 3 ના બાળકોને આવરી લેવામાં આવ્યા છે.
4. SBA(SCHOOL BASED ASSESMENT) અંતર્ગત શિક્ષક બાળકની સંસ્કૃતિ, બાળકની ભાષા, રસ-રુચિ વગેરે તમામને ધ્યાને રાખી તેનું મૂલ્યાંકન કરે છે.
5. બાળક વાચન લેખનને સમજી શકે ત્યારે તે વિસ્તાર કરવા, ઉદાહરણ આપવા, અનુમાન કરવા વગેરે બાબતોમાં સક્ષમ બને છે.
6. સંખ્યા જ્ઞાનની જરૂર દૈનિક જીવનમાં સમસ્યા ઉકેલવા, સમય સંદર્ભે તેમજ જુદી જુદી પેટર્ન અને આકારો જોવા-સમજવા દરેકમાં ઉપયોગી બને છે.

સંશોધકનું નામ : શેઠ હિમા જતીનકુમાર

વર્ષ- ૨૦૨૨-૨૩

માર્ગદર્શકનું નામ : ડૉ.વાય કે.પટેલ

સંશોધન સાર :-

સમસ્યા કથન :- પ્રસ્તુત સંશોધન માટે સમસ્યા કથન નીચે મુજબ હતું.

" ધોરણ-8 ના સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયની કઠીન અધ્યયન નિષ્પત્તિ ક્રમાંક "કાયદો બનાવવાની પ્રક્રિયાનું વર્ણન કરે છે."

સંશોધનના હેતુઓ :- પ્રસ્તુત સંશોધનના મુખ્ય હેતુઓ નીચે મુજબ હતા.

૧. કઠિન અધ્યયન નિષ્પત્તિ "કાયદો બનાવવાની પ્રક્રિયાનું વર્ણન કરે છે."સબંધિત વિષયવસ્તુ સબંધે શૈક્ષણિક કાર્યક્રમની રચના કરવી

૨. શૈક્ષણિક કાર્યક્રમની વિદ્યાર્થીઓની સિધ્ધિ પર થતી અસર તપાસવી.

૩. ૩૫%,૫૦% અને ૭૫% સિદ્ધિનાં સ્તરે સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરનાર વિદ્યાર્થીઓની ટકાવારી સોધવી.

સંશોધન ક્ષેત્ર :- પ્રસ્તુત સંશોધન પ્રાથમિક શિક્ષણ સાથે સંકળાયેલ અધ્યયન અધ્યાપન કૌશલ્યના ક્ષેત્ર સાથે સંકળાયેલ હતું.

વ્યાપવિશ્વ અને નમૂનો :- પ્રસ્તુત સંશોધન સુરત જિલ્લાની પ્રાથમિક શાળામાં ધોરણ – 7 માં અભ્યાસ કરતાં બાળકો ઉપર હાથ ધરાયું હતું. આથી સુરત જિલ્લાની પ્રાથમિક શાળામાં ધોરણ –7 માં અભ્યાસ કરતાં તમામ બાળકો એ પ્રસ્તુત સંશોધનનું વ્યાપવિશ્વ હતું. અને સુરત શહેરની નગર પ્રાથમિક શિક્ષણ સમિતિ સંચાલિત પ્રાથમિક શાળા ક્રમાંક-307 શાળામાં ધોરણ-7 માં અભ્યાસ કરતાં બાળકો પર " કાયદો બનાવવાની પ્રક્રિયાનું વર્ણન કરે છે." કઠીન અધ્યયન નિષ્પત્તિ આધારિત તૈયાર કરવામાં આવેલ શૈક્ષણિક કાર્યક્રમની અજમાયશ કરવામાં આવેલ આથી તે પ્રસ્તુત સંશોધનમાં નમૂનો છે.

સંશોધન પદ્ધતિ :- પ્રસ્તુત સંશોધન પ્રાયોગિક સંશોધન પદ્ધતિને અનુસરતુ હતું. કારણ કે પ્રસ્તુત સંશોધનમાં કાયદો બનાવવાની પ્રક્રિયાનું વર્ણન કરે છે એકમ માટે એક શૈક્ષણિક યોજના તૈયાર કરવામાં આવી હતી અને એ શૈક્ષણિક યોજનાને વર્ગખંડમાં અમલીકૃત બનાવીને તેની વિદ્યાર્થીઓની સિધ્ધિ પર અસર ચકાસવામાં આવી હતી માટે પ્રસ્તુત સંશોધનમાંજ એક જુથ પૂર્વ કસોટી ઉત્તર કસોટી પ્રકારની પ્રાયોગિક યોજનાને પણ અનુસરવામાં આવી હતી.

ઉપરકણ :- પ્રસ્તુત સંશોધનમાં ઉપકરણ તરીકે કાયદો બનાવવાની પ્રક્રિયાનું વર્ણન કરે છે એકમ પર તૈયાર કરવામાં આવેલ ૩૦ ગુણની કસોટીનો ઉપયોગ કરવામાં આવેલ હતા

માહિતીનું પૃથકકરણ અર્થઘટન :- પ્રસ્તુત સંશોધનનો મુખ્ય હેતુ નિદાન આધારિત તેયાર કરવામાં આવેલ ઉપચાર કાર્યક્રમની અસરકારકતા નકકી કરવાનો હતો આથી શૈક્ષણિક કાર્યક્રમનાં અમલીકરણ પહેલા લેવામાં આવેલ પૂર્વ કસોટી અને શૈક્ષણિક કાર્યક્રમનાં અમલીકરણ બાદ લેવામાં આવેલ ઉત્તર કસોટી માં વિદ્યાર્થી એ મેળવેલ પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી, પ્રમાણવિચલન અને t મુલ્ય શોધવામાં આવેલ હતા

સંશોધનના મુખ્ય તારણો :-

પ્રસ્તુત સંશોધનના મુખ્ય તારણોને નીચે મુજબ હતા.

(૧) કઠીન અધ્યયન નિષ્પત્તિ "કાયદો બનાવવાની પ્રક્રિયાનું વર્ણન કરે છે."એકમ સંદર્ભે સંશોધકો દ્વારા રચવામાં આવેલ શૈક્ષણિક કાર્યક્રમ અસરકારક રહયો છે અને જો શૈક્ષણિક કાર્યક્રમને ઉપરોકત અધ્યયન નિષ્પત્તિના શિક્ષણ કાર્ય કરવા માટે શાળા કક્ષાએ અમલીકૃત બનાવવામાં આવે તો વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિમાં વધારો કરી શકાય છે.

(૨) શૈક્ષણિક કાર્યના અમલ બાદ તમામ (૧૦૦%) વિદ્યાર્થી પરંપરાગત પાસ થવાના સ્તર ૩૫% કરતા વધુ સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી શક્યા હતા. જ્યારે ૫૦% કરતા વધુ સિદ્ધિ ધરાવનાર વિદ્યાર્થીઓની ટકાવારી ૫૮.૪૯% જોવા મળી હતી. ૭૫% કરતા વધુ સિદ્ધિ ધરાવનાર વિદ્યાર્થીઓની ટકાવારી ૧૬.૯૮% જોવા મળી હતી.

સંશોધનનાં શૈક્ષણિક ફલિતાર્થ : -

(૧) કઠીન અધ્યયન નિષ્પત્તિ "કાયદો બનાવવાની પ્રક્રિયાનું વર્ણન કરે છે."એકમ સંદર્ભે સંશોધકો દ્વારા રચવામાં આવેલ શૈક્ષણિક કાર્યક્રમ અસરકારક રહયો છે. માટે આ કાર્યક્રમને શાળાકક્ષાએ "કાયદો બનાવવાની પ્રક્રિયાનું વર્ણન કરે છે." અધ્યયન નિષ્પત્તિના શિક્ષણ માટે અમલીકૃત બનાવવો જોઇએ.

(૨) આજ રીતે NAS માં મળેલ અન્ય કઠિનબિંદુ માટે પણ ડાયટ દ્વારા કઠિનબિંદુના સરળીકરણ માટે શૈક્ષણિક કાર્યક્રમની રચના થવી જોઇએ અને તેને શાળા કક્ષાએ અમલીકૃત બનાવવો જોઇએ.

(૧૫)

"શારીરિક શિક્ષણ અને રમત ગમત પ્રત્યેના સુરત જીલ્લાની બીએડ્ કોલેજના તાલીમાર્થીઓના વલણોનો અભ્યાસ."

સંશોધક

સી.જી.સેઇલર

વ્યાખ્યાતા

ડાયટ-સુરત

પ્રસ્તાવના :

આ સંશોધનનો મુખ્ય હેતુ સુરત જીલ્લાની બીએડ્ કોલેજના તાલીમાર્થીઓના શારીરિક શિક્ષણ અને રમત-ગમત પ્રત્યેનાં વલણો જાણવા માટે અભ્યાસ કરવાનો હતો.

મનોવૈજ્ઞાનિકો વલણની અમુક ચોક્કસ રીતો, નિશ્ચિત વિષય, વ્યક્તિ વિચાર કે ઘટના તરફ કરાતી પ્રતિક્રિયા તરીકે વતે છે. વર્તમાન અને ભવિષ્યની શારીરિક શિક્ષણ અને રમત ગમતની પ્રવૃતિઓમાં પ્રતિનિધિત્વ માટે શારીરિક શિક્ષણ પ્રત્યેનાં હકારાત્મક વલણો અસરકારક પ્રેરણાનાં પોષક બને છે.

હેતુઓ :

સંશોધનનો મુખ્ય હેતુ સુરત જીલ્લાની બીએડ્ કોલેજના તાલીમાર્થીઓના શારીરિક શિક્ષણ અને રમત ગમત પ્રત્યેનાં વલણો જાણવા માટે અભ્યાસ કરવાનો હતો.

વ્યાપવિશ્વ :

સુરત જીલ્લાની બીએડ્ કોલેજના તાલીમાર્થીઓને વિષયપાત્રો તરીકે પસંદ કરી.

નમૂનો :

સુરત જીલ્લાની ડાયેટ સુરત, અને બે ગ્રાન્ટેડ બીએડ્ કોલેજ કામરેજ તથા વી.ટી ચોકસી સુરતના તાલીમાર્થીઓની પસંદગી કરેલ છે. જેમાં પાત્રોની સંખ્યા 250 છે. આ પૈકી 238 તાલીમાર્થીઓની પસંદગી કરવામાં આવેલ હતી.

ઉપકરણ :

સ્વ રચિત વલણ માપદંડ

સંશોધન પધ્ધતિ :

પ્રસ્તુત અભ્યાસ સર્વેક્ષણ સંશોધન પ્રકારનો હતો.

માહિતી વિશ્લેષણ :

આ સંશોધનની ગણતરી સરાસરી અને કાઈસ્વેર પધ્ધતિથી ગણેલ છે.

તારણો :

વ્યક્તિગત પ્રશ્નના તારણો

1. તેઓ રાજ્ય કે રાષ્ટ્ર કક્ષાએ રમત ગમતની પ્રવૃતીમાં ભાગ લેવા ઇચ્છા ધરાવે છે.

2. શારીરિક શિક્ષણનું શિક્ષણ માટે માતા-પિતા છોકરાઓને વધુ મહત્વ આપવા પ્રેરાય છે.

3. સામાન્ય પ્રવાહના વિધાર્થીઓ અને વિજ્ઞાન પ્રવાહના વિધાર્થીઓ સમાન રીતે રમત-ગમતની પ્રવૃત્તિમાં રસ ધરાવે છે.

સમાજ સંબંધિત તારણો

1. સમાજમાં ભાઇચારાની ભાવના પેદા કરી શકાય છે..

2. રમત ગમતમાં સિધ્ધિ પામેલ વ્યક્તિને સમાજમાં આદરભાવ મળે છે.

3. રમત ગમતની પ્રવૃતિઓથી સમાજમાં વ્યક્તિઓ વચ્ચે દુશ્મનાવટો ઉભી થતી નથી.

આરોગ્ય સંબંધિત

1. શારીરિક શિક્ષણ અને રમત ગમતની પ્રવૃતિથી શરીરના હાડકા અને સ્નાયુ મજબુત થાય છે.

2. વ્યક્તિને બિમારીમાંથી બહાર લાવવા શારીરિક શિક્ષણ અને રમત ગમતની પ્રવૃતિ ઉપયોગી

સાબિત થાય છે.

3. શારીરિક શિક્ષણ અને રમત ગમતની પ્રવૃતિથી હદયની કાર્યક્ષમતા વધે છે.

ધ્યેય સંબંધિત

1. શારીરિક અને રમત ગમતની પ્રવૃતિથી ખેલદીલીનો વિકાસ થાય છે.

2. રમત-ગમતની પ્રવૃત્તિથી અભ્યાસ બગડતો નથી.

3. શારીરિક શિક્ષણ અને રમત-ગમતની પ્રવૃત્તિ વ્યક્તિને સ્વછંદી બનાવે છે.

માનસિક સંબંધિત

1. શારીરિક શિક્ષણ અને રમત-ગમતની પ્રવૃત્તિ વ્યક્તિને માનસિક રીતે સ્વસ્થ રાખે છે.

2. શારીરિક શિક્ષણ અને રમત ગમતની પ્રવૃતિ વ્યક્તિને માનસિક શક્તિ વિકસાવવામાં દોરવણી આપે છે.

3. શારીરિક શિક્ષણ અને રમત ગમતની પ્રવૃતિથી વ્યક્તિ હકારાત્મક વિચાર ધરાવતો થાય છે.

ભાવનાત્મક સંબંધીત

1. શારીરિક શિક્ષણ અને રમતગમતની પ્રવૃત્તિઓથી વ્યક્તિમાં અહંકારનો ભાવ ઓછો થતો જોવા મળે છે.

2. શારીરિક શિક્ષણની પ્રવૃત્તિઓથી વિદ્યાર્થીઓમાં પરસ્પરની સમજમાં વધારો થાય છે.

વ્યક્તિત્વ સંબંધીત

1. શારીરિક શિક્ષણની પ્રવૃત્તિઓથી વ્યક્તિનું વ્યક્તિત્વમાં કઠોર પણાનાં ગુણમાં સુધારો થાય છે.

2. શારીરિક શિક્ષણની પ્રવૃત્તિઓથી વ્યક્તિ સ્વાર્થી વૃત્તિગુણમાં સુધારો થાય છે.

3. શારીરિક શિક્ષણની પ્રવૃત્તિઓથી વિદ્યાર્થીઓમાં પરસ્પરની સમજમાં વધારો થાય છે.

4. શારીરિક શિક્ષણમાં જોડાયેલા વ્યક્તિઓ વધુ ઉત્સાહી જોવા મળે છે.

શારીરિક ગુણો સંબંધીત

1. શારીરિક શિક્ષણની પ્રવૃત્તિઓથી વિદ્યાર્થીઓમાં ગત્યાત્મક કૌશલ્યનો વિકાસ થાય છે.

અન્ય વિષય સાથે અનુબંધ સંબંધીત

1. તમામ વિષયો શીખવવામાં શારીરિક શિક્ષણ વિષય ઉપયોગી છે.

આર્થિક સંબંધી

1. શાળાઓમાં શારીરિક શિક્ષણના શિક્ષક તરીકેની નોકરીનો તકો ખૂબ ઓછી રહેલી છે.

2. શારીરિક શિક્ષણ અને રમતા ગમત વિષયથી અન્ય ક્ષેત્રોમાં વ્યવસાયની તકો ખૂબ વધુ રહેલી છે.

3. શારીરિક શિક્ષણની પ્રવૃતિમાં જોડાયેલી વ્યક્તિને ભવિષ્યમાં આર્થિક સમસ્યાઓ રહેતી નથી.

ભલામણો

1. રાજ્ય કે રાષ્ટ્ર કક્ષાએ રમત ગમતની પ્રવૃતિમાં ભાગ લેવા માટે ઇચ્છીત મનોબળ કઇ રીતે પ્રાપ્ત કરી શકાય તે અંગે સંશોધન કરી શકાય.

2. શારીરિક શિક્ષણ અપાવવા અંગે માતા પિતાના અભિપ્રાયઓ પર પણ સંશોધન થઇ શકે.

3. આ સંશોધન માધ્યમિક, ઉચ્ચતર માધ્યમિકના શારીરિક શિક્ષણ વિષય ભણાવતા વિદ્યાર્થીઓ પર પણ થઇ શકે.

4. આ પ્રકારનો અભ્યાસ યુનિર્વસીટીના સ્પોર્ટ ડાયરેકટર, અને જિલ્લાના ડી.એસ.ઓ. તથા રમત ગમત મંત્રાલયના સચિવો તથા કર્મચારીઓ ઉપર હાથ ધરી શકાય.

(૧૬)

"સુરત જિલ્લાના ધોરણ-8 ના સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયના NAS-4 નાં કઠીનબિંદુઓ આધારિત અધ્યયન નિષ્પત્તિ ક્રમાંક SS809નાં અધ્યાપનના સુધારાલક્ષી કાર્યક્રમની સંરચના અને તેની અસરકારકતા."

સંશોધક

સી.જી.સેઇલર

વ્યાખ્યાતા

ડાયટ-સુરત

પ્રસ્તાવના :

કોઇ પણ કાર્યને સફળતાપુર્વક પાર પાડવા માટે તે કાર્યનુ મુલ્યાંકન થતુ રહેવુ જોઇએ અને મુલ્યાંકનના આધારે કાર્યના ભાવી આયોજનમાં જરૂરી ફેરફારો પણ થતા રહેવા જોઇએ આ નીદાન ઉપચારની પ્રક્રિયા કાર્યની સફળતા માટે ખુબ જરૂરી છે. કાર્યની ઉચી ગુણવત્તા માટે પણ નીદાન ઉપચારની પ્રક્રિયાજ મહત્વનો ભાગ ભજવે છે અને આ બધા પ્રકારના કાર્ય માટે સામાન્ય નિયમ છે. આ કાર્ય પછી શૈક્ષણિક હોય કે બીન શૈક્ષણિક. અહી આપણે ફકત શૈક્ષણિક ગુણવત્તા સુધારણાનીજ વાત કરીએ તો શાળા કક્ષાએ થતા શિક્ષણનુ શિક્ષક દ્વારા સતત મુલ્યાંકન થતુ રહેવુ જોઇએ અને મુલ્યાંકનના આધારે શિક્ષકે પોતાના શૈક્ષણિક કાર્યમાં જરૂરી ફેરફારો કરવા જોઇએ તોજ શિક્ષણની ગુણવત્તા સુધારી શકાય.

હેતુઓ :

સંશોધનનો મુખ્ય હેતુઓ...

૧. ધોરણ 8 નાં સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયમાં સુધારાલક્ષી કાર્યક્રમની સંરચના કરવી.

૨. ધોરણ 8નાં વિદ્યાર્થીઓ પર સરળીકરણ કાર્યક્રમની અજમાયશ કરવી

૩. ધોરણ 8નાં સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયમાં સુધારાલક્ષી કાર્યક્રમની અસરકારકતા તપાસવી.

૩. પ્રાયોગિક જૂથ અને નિયંત્રિત જૂથના સરાસરી પ્રાપ્તાંકોની તુલના કરવી.

વ્યાપવિશ્વ :

પ્રસ્તુત સંશોધનમાં પસંદ થયેલ અધ્યયન નિષ્પતિ ધોરણ 8ની હતી આથી સુરત જિલ્લાની પ્રાથમિક શાળામાં ધોરણ 8માં અભ્યાસ કરતા વિદ્યાર્થી પ્રસ્તુત સંશોધન માટે વ્યાપવિશ્વ હતું.

નમૂનો :

નમુનાની પસંદગી માટે સહેતુક નમુના પસદગી પધ્ધતિને અનુસરી સુરત શહેરની નગર પ્રાથમિક શાળા ક્રમાંક 346 અને 210માં ધોરણ 8માં અભ્યાસ કરતા 43 વિદ્યાર્થીઓનો નમૂના તરીકે સમાવેશ કરવામાં આવેલ હતો.

ઉપકરણ :

'પ્રિટેસ્ટ- અને પોસ્ટટેસ્ટ-'

સંશોધન પધ્ધતિ :

પ્રસ્તુત અભ્યાસ પ્રાયોગિક પ્રકારનો હતો.

માહિતી વિશ્લેષણ :

આ સંશોધનની ગણતરી સરાસરી અને ટીમુલ્ય- પધ્ધતિથી ગણેલ છે.

તારણો :

ધોરણ-8ના સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયની કઠીન અધ્યયન નિષ્પત્તિ ક્રમાંક "SS 809 "વિશ્વના વિવિધ પ્રદેશોમાં ખેતી અને વિકાસના પ્રકારો વચ્ચે આંતરસબંધ દોરે છે." એકમ સંદર્ભે સંશોધકો દ્વારા રચવામાં આવેલ શૈક્ષણિક કાર્યક્રમ અસરકારક રહયો છે અને જો શૈક્ષણિક કાર્યક્રમને ઉપરોકત અધ્યયન નિષ્પત્તિના શિક્ષણ કાર્ય કરવા માટે શાળા કક્ષાએ અમલીકૃત બનાવવામાં આવે તો તે પરંપરાગત પધ્ધતિ કરતા વધુ અસરકારક છે.

ભલામણો

શૈક્ષણિક કાર્યક્રમને વર્ગખંડમાં કેવી રીતે અમલીકૃત બનાવવો જોઇએ એ માટે વગંખંડમાં શિક્ષણ કાર્ય કરતા શિક્ષકોને સેવાકાલિન તાલીમ આપવી જોઇએ.

(૧૭)

THEAM / SUBJECT : સામાજિક વિજ્ઞાન શિક્ષણ

STAGE : મિડલ

TOPIC OF RESEARCH : ધોરણ આઠના સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયની કઠિન અધ્યયન નિષ્પત્તિ ક્રમાંક SS802નાં અધ્યાપનના સંદર્ભમાં સરળીકૃત શૈક્ષણિક કાર્યક્રમની રચના અને તેની અસરકારકતા

LANGUAGE : ગુજરાતી

NAME OF THE INVESTIGATORS : ડૉ. સંજયસિંહ એ. બારડ

OFFICIAL ADDRESS : જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન, સુરત.

EMAIL : dietsurat@gmail.com

YEAR OF COMPLETION : ૨૦૨૨ - ૨૦૨૩

ABSTRACT

1. Introduction of research study : કઠિન અધ્યયન નિષ્પત્તિઓના સરળીકરણ માટે કેવા પ્રકારના પ્રયાસો કરવા જોઇએ. સિધ્ધિ સર્વેક્ષણ (NAS)માં સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયમાં વિષયમાં મળેલ કઠિનબિંદુના સરળીકરણ માટે શૈક્ષણિક કાર્યક્રમની રચના અને અસરકારકતા નકકી કરવી.

2. Objectives of the Study / Research Questions / Hypothesis :

૧. કઠિન અધ્યયન નિષ્પત્તિ SST802 “સ્થાનિક વિસ્તાર અને રાજ્યના મુખ્ય પાકો ખેતીના પ્રકારો, ખેત ઉત્પાદન પદ્ધતિઓનું વર્ણન કરે છે.“ સબંધિત વિષયવસ્તુ સબંધે શૈક્ષણિક કાર્યક્રમની રચના.

૨. શૈક્ષણિક કાર્યક્રમની વિદ્યાર્થીઓની સિધ્ધિ પર થતી અસર તપાસવી.

૩. વિશિષ્ટ શૈક્ષણિક કાર્યક્રમ અને પરંપરાગત શિક્ષણ થકી વિદ્યાર્થીએ મેળવેલ સિધ્ધિની તુલના કરવી.

3. Methodology

I. Design of the Study : પ્રાયોગિક

II. Sample : નગર પ્રાથમિક શિક્ષણ સમિતિ, સુરતની શાળાના ધોરણ-૭ ના બાળકો.

III. Tools : પ્રિ -ટેસ્ટ અને પોસ્ટ-ટેસ્ટ

IV. Procedure of data Collection: નગર પ્રાથમિક શિક્ષણ સમિતિ, સુરતની શાળા કર્માંક-૨૯૫ના ધોરણ-૭ ના ૬૦ બાળકો પસંદ કરી તેમની પૂર્વ કસોટી લાવામાં આવી. ત્યારબાદ તેમને પ્રાયોગિક અને નિયંત્રિત જૂથને સામાજિક વિજ્ઞાનની ૮૦૨ ક્રમની અધ્યયન નિષ્પત્તિ આધારે તૈયાર કરેલ વિષયવસ્તુનું અધ્યયન કરાવવામાં આવ્યું. અને ત્યાર બાદ બંને જૂથને પોસ્ટ ટેસ્ટ આપવામાં આવી હતી.

V. Data Analysis : સરસરી અને ટી-મુલ્ય ઉપયોગ કર્યો હતો.

4. Results / Findings :

૧. પ્રાયોગિક જુથ અને નિયંત્રિત જૂથ સામાજિક વિજ્ઞાનની પૂર્વ કસોટીમાં મેળવેલ પ્રાપ્તાકોની સરાસરી વચ્ચે કોઇ સાર્થક તફાવત નથી. એટલે બને જૂથ સામાજિક વિજ્ઞાનની પૂર્વ કસોટીમાં મેળવેલ પ્રાપ્તાકો પર સમકક્ષ છે.

૨. ધોરણ-૮ ના સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયની કઠીન અધ્યયન નિષ્પત્તિ ક્રમાંક “SS ૮૦૨ “સ્થાનિક વિસ્તાર અને રાજ્યના મુખ્ય પાકો ખેતીના પ્રકારો, ખેત ઉત્પાદન પદ્ધતિઓનું વર્ણન કરે છે.“ એકમ સંદર્ભે સંશોધકો દ્વારા રચવામાં આવેલ શૈક્ષણિક કાર્યક્રમ અસરકારક રહયો છે અને જો શૈક્ષણિક કાર્યક્રમને ઉપરોકત અધ્યયન નિષ્પત્તિના શિક્ષણ કાર્ય કરવા માટે શાળા કક્ષાએ અમલીકૃત બનાવવામાં આવે તો તે પરંપરાગત પધ્ધતિ કરતા વધુ અસરકારક છે.

5. Implications of the Study for School Education / Teacher Education :

૧. આજ રીતે NAS માં મળેલ અન્ય કઠિનબિંદુ માટે પણ ડાયટ દ્વારા કઠિનબિંદુના સરળીકરણ માટે શૈક્ષણિક કાર્યક્રમની રચના થવી જોઇએ અને તેને શાળા કક્ષાએ અમલીકૃત બનાવવા જોઇએ.

૨. શૈક્ષણિક કાર્યક્રમને વર્ગખંડમાં કેવી રીતે અમલીકૃત બનાવવો જોઇએ એ માટે વગંખંડમાં શિક્ષણ કાર્ય કરતા શિક્ષકોને સેવાકાલિન તાલીમ આપવી જોઇએ.

Abstract Prepared by : ડૉ. સંજયસિંહ એ. બારડ

THEAM / SUBJECT : મનોવિજ્ઞાન

STAGE : પ્રિ સર્વિસ

TOPIC OF RESEARCH : આધુનિકીકરણ માટે તાલીમાર્થીઓના અભિપ્રાયોનો અભ્યાસ

LANGUAGE : ગુજરાતી

NAME OF THE INVESTIGATORS : ડૉ. સંજયસિંહ એ. બારડ

OFFICIAL ADDRESS : જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન, સુરત.

EMAIL : dietsurat@gmail.com

YEAR OF COMPLETION : ૨૦૨૨ - ૨૦૨૩

ABSTRACT

1. Introduction of research study : જયારે કોઇ સમાજમાં આધુનિક મૂલ્યોનો પ્રવેશ થાય છે ત્યારે આપણે તેને આધુનિકીકરણ કહીએ છીએ માટે તેઓ આધુનિકીકરણના પાયાના તત્ત્વ તરીકે સાર્વભૌમિક સંસ્કૃતિ (Universal – Cultural) જણાવે છે. તાલીમાર્થીઓની આધુનિકીકરણ તરફની સભાનતા ચકાસવાની સાથે જ તેમને વધુ આધુનિક બનાવવા માટેના પ્રયાસો કરવા છે.

2. Objectives of the Study / Research Questions / Hypothesis :

૧. આધુનિકીકરણ માટેના **પરિવર્તનમાં શ્રદ્ધા, શિક્ષણમાં નવીનીકરણ** ઘટક પર તાલીમાર્થીઓના અભિપ્રાયોનો અભ્યાસ કરવો.

૨. આધુનિકીકરણ માટેના **શિક્ષણમાં નવીનીકરણ**, **આત્મનિર્ભરતા** ઘટક પર તાલીમાર્થીઓના અભિપ્રાયોનો અભ્યાસ કરવો.

૩. આધુનિકીકરણ માટેના **સામાજિક પરિવર્તન અને વૈશ્વિકીકરણ, મનોવૈજ્ઞાનિક અને વૈજ્ઞાનિક દૃષ્ટિકોણ** ઘટક પર તાલીમાર્થીઓના અભિપ્રાયોનો અભ્યાસ કરવો.

3. Methodology

I. Design of the Study : **સર્વેક્ષણ**

II. Sample : દક્ષિણ ગુજરાતની બી.એડ. કોલેજના તાલીમાર્થીઓ

III. Tools : અભિપ્રાયાવાલી

IV. Procedure of data Collection: સંશોધન માટે દક્ષિણ ગુજરાતની ૨૧ બી.એડ. કોલેજો માંથી વિદ્યાર્થીઓના અભિપ્રાયો મેળવવા માટે ફિલ્ડ ઇન્વેસ્ટીગેટરની નિમણુક કરી તેમને તાલીમ આપવામાં આવી તેઓએ કોલેજોમાં રૂબરૂ જઈ વિદ્યાર્થીઓને જરૂરી સૂચનો અને માહિતી આપી અભિપ્રયાવાલી ભરાવવી હતી

V. Data Analysis : કાઈ વર્ગ અને સરેરાશ ભારાંકનો ઉપયોગ કર્યો હતો.

4. Results / Findings :

૧. એક સારા શિક્ષક બનવા માટે ધોરણ 12 પછી ચાર વર્ષનો અભ્યાસક્રમ હોવો જોઈએ. તેમજ સમગ્ર દેશમાં શિક્ષણ વિદ્યાશાખાનો અભ્યાસક્રમ સમાન કરવો. શાંતિ મૂલ્યોના સંવર્ધન માટેનું શિક્ષણ શિક્ષક માટે હોવું જોઈએ.

૨. બી.એડ્.નો અભ્યાસક્રમ ઘરે બેઠા કરી શકાય તેવી વ્યવસ્થા ન હોવી જોઈએ. ૧ કલાકનાં તાસ માંથી 30 મિનિટ વ્યાખ્યાન અને 30 મિનિટ ચર્ચા માટે ફાળવવી. શિક્ષક-પ્રશિક્ષણ સંસ્થામાં સ્વ–નિર્મિત TLM બનાવવા માટે અઠવાડિયામાં ૨-તાસ ફાળવવા.

૩. તાલીમાર્થીઓના મતે ધર્મ, પંથ, સંપ્રદાય તરફનો વધુ ઝોક વૈશ્વિકીકરણની ભાવના માટે બાધારૂપ છે જેથી તેને દૂર રાખવા. સામાજિક સંગઠનો દ્વારા વ્યક્તિનો વિકાસ અવરોધાય છે જેથી આ બાબતથી દૂર રહેવું.

૪. વ્યક્તિના વિકાસમાં મનોવિજ્ઞાન સંબંધિત પ્રયોગોને સ્વીકારવા. આધુનિકતાનો આધાર મનોવિજ્ઞાન ઉપર રહેલો છે જેથી તેમના પર ભાર આપવો. શિક્ષક-પ્રશિક્ષણ સંસ્થામાં પ્રશિક્ષણાર્થીઓને બાળ મનોવિજ્ઞાનનું જ્ઞાન અનિવાર્ય આપવું.

૫. આધુનિક સમયમાં વ્યક્તિના કૌશલ્ય વિકાસ ઉપર મુકવો. આધુનિક સમયમાં આત્મનિર્ભરતાથી કોઈ પણ વ્યક્તિ, પરિવાર કે દેશ આત્મનિર્ભર બની શકે છે જેથી બાળકોને આત્મનિર્ભર બનાવવા. આધુનિક સમયમાં શિક્ષણ ક્ષેત્રે આર્થિક ઉપાર્જનની તકો ઓછી થતી જાય છે જેને વધારવી.

5. Implications of the Study for School education / Teacher education :

૧. ધોરણ 12 પછી બી.એડ.નો ચાર વર્ષનો અભ્યાસક્રમ તૈયાર કરવો. દરેક કોલેજોમાં એક સરખો શિક્ષણ વિદ્યાશાખાના અભ્યાસક્રમ રાખવો. બી.એડ.માં શાંતિ મૂલ્યોના સંવર્ધન માટેના મુદ્દાનો સમાવેશ કરવો.

૨. બી.એડ્.નો અભ્યાસક્રમ ઘરે બેઠા કરી શકાય તેવી વ્યવસ્થા દૂર કરવી. ૧ કલાકનાં તાસ માંથી 30 મિનિટ વ્યાખ્યાન અને 30 મિનિટ ચર્ચા કરવી. સંસ્થાના સમય પત્રકમાં સ્વ–નિર્મિત TLM બનાવવા માટે અઠવાડિયામાં ૨-તાસ

૩. અભ્યાસમાં ધર્મ, પંથ, સંપ્રદાય તરફનો વધુ ઝોક દૂર કરવો. સામાજિક સંગઠનો દ્વારા વ્યક્તિનો વિકાસ અવરોધાય એવી બાબત દૂર કરવી.

૪. વ્યક્તિના વિકાસમાં મનોવિજ્ઞાન સંબંધિત પ્રયોગોને સ્વીકારવા અને સંસ્થામાં પ્રશિક્ષણાર્થીઓને બાળ મનોવિજ્ઞાનનું જ્ઞાન અનિવાર્ય આપવું.

૫. વ્યક્તિના કૌશલ્ય વિકાસના અભ્યાસક્રમ પર ભાર મુકવો. બાળકોને આત્મનિર્ભર બનાવવાના અભ્યાસક્રમ શીખવવા. શિક્ષણ ક્ષેત્રે આર્થિક ઉપાર્જનની તકો મળે તેવા અભ્યાસક્રમના મુદાઓને સમાવવા.

Abstract Prepared by : ડૉ. સંજયસિંહ એ. બારડ

THEAM / SUBJECT: Teacher Education

STAGE: Foundational, Preparatory

TOPIC OF RESEARCH: "ધોરણ - 10 ના સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયની કઠિન અધ્યયન નિષ્પતિ ક્રમાંક SST1010 "ઘટનાઓ, તથ્યો, આંકડાઓનું વર્ગીકરણ કરી તુલના કરે છે." ના સરળીકરણ માટે શૈક્ષણિક કાર્યક્રમની રચના અને અસરકારકતા"

LANGUAGE: ગુજરાતી

NAME OF THE INVESTIGATORS: શોભના બી સુરાણી

OFFICIAL ADDRESS: જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન, સુરત.

EMAIL: dietsurat@gmail.com

YEAR OF COMPLETION: 2022-23

ABSTRACT

1. Introduction of research study : દરેક જિલ્લામાં કઠિન અધ્યયન નિષ્પત્તિ અનુરૂપ શૈક્ષણિક કાર્યક્રમ તૈયાર થાય તેમાં કોઇ કઠિન અધ્યન નિષ્પત્તિ બેવડાઇ નહી અને મહત્તમ કઠિન અધ્યયન નિષ્પત્તિ અનુરૂપ શૈક્ષણિક કાર્યક્રમ તૈયાર કરી શકાય એ માટે GCERT તરફ થી દરેક ડાયટને વર્ષ 2021 મા થયેલ NAS માં ધોરણવાર વિષયવાર મળેલ કઠિન અધ્યયન નિષ્ષત્તિને ફાળવી તેને સરળ કરવા માટે શૈક્ષણિક કાર્યક્રમની રચના કરી તેની અજમાયશ કરવા માટે જણાવવામાં આવેલ હતુ ડાયટના પ્રાચાર્ય તરફથી સંશોધકોને સુરત જિલ્લાની માધ્યમિક શાળામાં ભણતા બાળકો પર હાથ ધરવામાં આવેલ સિધ્ધિ સર્વેક્ષણ (NAS)માં સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયમાં મળેલ કઠિનબિંદુના સરળીકરણ માટે કાર્યક્રમ તૈયાર કરી તેની અજમાયશ માટે કહેવામાં આવેલ હતું.જયારે પ્રાચાર્ય તરફથી સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયમાં મળેલ

કઠિનબિંદુના સરળીકરણ માટે કાર્યક્રમ તૈયાર કરી તેની અજમાયશ માટે કહેવામા આવ્યુ ત્યારે તેઓએ એ સહર્ષ સ્વીકારી લઇ GCERT તરફથી ફાળવવામાં આવેલ કઠિન અધ્યયન નિષ્પત્તિના સરળીકરણ માટે શૈક્ષણિક કાર્યક્રમની રચના કરી તેની અસરકારકતા નકકી કરવા માટે પ્રસ્તુત સંશોધન હાથ ધરવાનુ નકકી કરવામાં આવેલ હતું.

2. Objectives of the Study / Research Questions / Hypothesis:

1. (ધોરણ 10 ના સામાજિક વિજ્ઞાનની પ્રાપ્ત થયેલ કઠિન અધ્યયન નિષ્પતિ SST1010 “ઘટનાઓ, તથ્યો, આંકડાઓનું વર્ગીકરણ કરી તુલના કરે છે” સંબંધિત એકમ “કુદરતી સંશાધન” માટે શૈક્ષણિક કાર્યક્રમની રચના કરવી.
2. ધોરણ 10 ના સામાજિક વિજ્ઞાનની પ્રાપ્ત થયેલ કઠિન અધ્યયન નિષ્પતિ SST1010 “ઘટનાઓ, તથ્યો, આંકડાઓનું વર્ગીકરણ કરી તુલના કરે છે” સંબંધિત એકમ “કુદરતી સંશાધન” માટે શિક્ષક નિર્મિત હેતુ કસોટીની રચના કરવી.
3. ધોરણ 10 ના સામાજિક વિજ્ઞાનની પ્રાપ્ત થયેલ કઠિન અધ્યયન નિષ્પતિ SST1010 “ઘટનાઓ, તથ્યો, આંકડાઓનું વર્ગીકરણ કરી તુલના કરે છે” સંબંધિત એકમ “કુદરતી સંશાધન” માટે તૈયાર કરેલ શૈક્ષણિક કાર્યક્રમનું અમલીકરણ કરવું.
4. ધોરણ 10 ના સામાજિક વિજ્ઞાનની પ્રાપ્ત થયેલ કઠિન અધ્યયન નિષ્પતિ   SST1010 “ઘટનાઓ, તથ્યો, આંકડાઓનું વર્ગીકરણ કરી તુલના કરે છે” સંબંધિત એકમ “કુદરતી સંશાધન” માટે તૈયાર કરેલ શૈક્ષણિક કાર્યક્રમના અમલીકરણ બાદ વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિના સંદર્ભમાં અસરકારકતાનો અભ્યાસ કરવો

3. Methodology

I. **Design of the Study:** પ્રાયોગિક સંશોધન

II. **Sample:** સુરત જિલ્લાની બારડોલી તાલુકાની શ્રી કન્યા શાળા અસ્તાનના ધોરણ 10માં અભ્યાસ કરતા ૫૦ વિધાર્થીઓનો નમૂના તરીકે સમાવેશ કરેલો હતો.

III. **Tools:** સિધ્ધિ કસોટી

IV. **Procedure of data Collection:** માહિતી એકત્રીકરણ માટે શૈક્ષણિક કાર્યક્રમ પૂર્વે કસોટી લેવામાં આવેલ હતી. શૈક્ષણિક કાર્યક્રમના અમલીકરણ બાદ ઉતર કસોટી લઇ પ્રાપ્તાકો માહિતી પ્રાપ્ત કરવામાં આવેલ હતી. ત્યારબાદ આ તમામ એકત્ર થયેલ માહિતીને એકસેલસીટમાં એન્ટ્રી કરવામાં આવેલ હતી.

V. **Data Analysis:** સરાસરી, ટકાવારી, પ્રમાણ વિચલન, ટી મૂલ્ય તેમજ એક્સેલ પ્રોગામનો ઉપયોગ

4. Results / Findings:

1. કઠીન અધ્યયન નિષ્પત્તિ SST1010 "ઘટનાઓ, તથ્યો, આંકડાઓનું વર્ગીકરણ કરી તુલના કરે છે" **માટે** સામાજિક વિજ્ઞાનના પ્રકરણ 8 "કુદરતી સંશાધન" એકમ સંદર્ભે સંશોધક દ્વારા રચવામાં આવેલ શૈક્ષણિક કાર્યક્રમ અસરકારક રહયો છે અને જો શૈક્ષણિક કાર્યક્રમને ઉપરોકત અધ્યયન નિષ્પત્તિના શિક્ષણ કાર્ય કરવા માટે શાળા કક્ષાએ અમલીકૃત બનાવવામાં આવે તો વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિમાં વધારો કરી શકાય છે.

5. Implications of the Study for School education / Teacher education:

1. કઠીન અધ્યયન નિષ્પત્તિ SST1010 "ઘટનાઓ, તથ્યો, આંકડાઓનું વર્ગીકરણ કરી તુલના કરે છે" એકમ સંદર્ભે સંશોધકો દ્વારા રચવામાં આવેલ શૈક્ષણિક કાર્યક્રમ અસરકારક રહયો છે. માટે આ કાર્યક્રમને શાળાકક્ષાએ અધ્યયન નિષ્પત્તિ "ઘટનાઓ,

તથ્યો, આંકડાઓનું વર્ગીકરણ કરી તુલના કરે છે" ના શિક્ષણ માટે અમલીકૃત બનાવવો જોઇએ.

2. NAS માં મળેલ અન્ય કઠિનબિંદુ માટે પણ ડાયટ દ્વારા કઠિનબિંદુના સરળીકરણ માટે શૈક્ષણિક કાર્યક્રમની રચના થવી જોઇએ અને તેને શાળા કક્ષાએ અમલીકૃત બનાવવો જોઇએ.

3. શૈક્ષણિક કાર્યક્રમને વર્ગખંડમાં કેવી રીતે અમલીકૃત બનાવવો જોઇએ એ માટે વગંખંડમાં શિક્ષણ કાર્ય કરતા શિક્ષકોને સેવકાલીન તાલીમ આપવી જોઇએ.

4. GAS માં મળેલ કઠિનબિંદુ માટે પણ ડાયટ દ્વારા કઠિનબિંદુના સરળીકરણ માટે શૈક્ષણિક કાર્યક્રમની રચના થવી જોઇએ અને તેને શાળા કક્ષાએ અમલીકૃત બનાવવો જોઇએ.

Abstract Prepared by: શોભના બી સુરાણી

THEAM / SUBJECT: Teacher Education

STAGE: Foundational, Preparatory

TOPIC OF RESEARCH: બી. એડ.નાં તાલીમાર્થીઓ માટે શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાન વિષયમાં સ્વ અધ્યયન સાહિત્યની રચના અને અસરકારકતા

LANGUAGE: ગુજરાતી

NAME OF THE INVESTIGATORS: શોભના બી સુરાણી

OFFICIAL ADDRESS: જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન, સુરત.

EMAIL: dietsurat@gmail.com

YEAR OF COMPLETION: 2022-23

ABSTRACT

1. Introduction of research study : અમેરિકન ફિલોસોફર જ્હોન થઈ તેના "ક્રિયા દ્વારા શિક્ષણ'ના સિદ્ધાંત દ્વારા વિધાર્થીઓની સક્રિયતા પર ભાર મૂકે છે. અધ્યાપનની વિવિધ પદ્ધતિઓમાં એક પદ્ધતિ સ્વ અધ્યયન પણ છે. આ સ્વ-અધ્યયનની પદ્ધતિમાં જુદી–જુદી પ્રયુક્તિઓ દ્વારા વિધાર્થીઓમાં વૈયક્તિક તફાવતને ધ્યાનમાં લઈ સ્વ—ગતિએ આગળ વધવાની પ્રેરણા પૂરી પાડી શકાય છે.

આ વિચારથી પ્રેરાઈને સંશોધકે બી.એડ.ના મનોવિજ્ઞાન વિષયના કઠિન એકમો શોધી તે એકમોના અધ્યાપન માટે સ્વ–અધ્યયન સાહિત્યની સંરચના કરી તેની શૈક્ષણિક સિદ્ધિના સંદર્ભમાં અસરકારકતા ચકાસવા પ્રસ્તુત અભ્યાસ હાથ ધરેલ હતો.

2. Objectives of the Study / Research Questions / Hypothesis:1.

બી.એડ્. ના મનોવિજ્ઞાનવિષયના પસંદિત એકમો પર સ્વ અધ્યયન સાહિત્યની રચના કરવી.

2. મનોવિજ્ઞાન વિષય માટે પસંદ કરેલા એકમો પર તૈયાર કરેલ સ્વ અધ્યયન સાહિત્યની અસરકારકતા ચકાસવી.

3. પ્રાયોગિક જૂથ-૧નાં તાલીમાર્થીઓ અને નિયંત્રિત જૂથ-૧ના તાલીમાર્થીઓના ઉત્તર કસોટીના સરાસરી પ્રાપ્તાંકોની તુલનાકરવી.

4. પ્રાયોગિક જૂથ-૨નાં તાલીમાર્થીઓ અને નિયંત્રિત જૂથ-૨ના તાલીમાર્થીઓના ઉત્તર કસોટીના સરાસરી પ્રાપ્તાંકોની તુલનાકરવી.

5. પ્રાયોગિક જૂથ-૩નાં તાલીમાર્થીઓ અને નિયંત્રિત જૂથ-૩ના તાલીમાર્થીઓના ઉત્તર કસોટીના સરાસરી પ્રાપ્તાંકોની તુલનાકરવી.

3. Methodology

VI. **Design of the Study:** પ્રાયોગિક સંશોધન

VII. **Sample:** પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં પ્રયોગના અમલીકરણ માટેનો ત્રણ બી.એડ. કોલેજને સહેતુક પસંદ કરવામાં આવી હતી. આ બી.એડ. કોલેજનાં તાલીમાર્થીઓને યાદ્દચ્છિક રીતે બે જૂથ બનાવવામાં આવ્યા હતા.

VIII. **Tools:** સિધ્ધિ કસોટી

IX. **Procedure of data Collection:** માહિતી એકત્રીકરણ માટે શૈક્ષણિક કાર્યક્રમ પૂર્વે કસોટી લેવામાં આવેલ હતી. શૈક્ષણિક કાર્યક્રમના અમલીકરણ બાદ ઉતર કસોટી લઇ પ્રાપ્તાકો માહિતી પ્રાપ્ત કરવામાં આવેલ હતી. ત્યારબાદ આ તમામ એકત્ર થયેલ માહિતીને એકસેલસીટમાં એન્ટ્રી કરવામાં આવેલ હતી.

X. **Data Analysis:** સરાસરી, ટકાવારી, પ્રમાણ વિચલન, ટી મૂલ્ય તેમજ એક્સેલ પ્રોગામનો ઉપયોગ

4. Results / Findings:

૧. પ્રયોગનાં અમલીકરણ બાદ સ્વ અધ્યયન સાહિત્યદ્વારા અભ્યાસ કરતા પ્રાયોગિક જૂથ-૧ના તાલીમાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ વ્યાખ્યાન પદ્ધતિ દ્વારા અભ્યાસ કરતા નિયંત્રિત જૂથ-૧ના તાલીમાર્થીઓ કરતા ઉંચી હતી.

૨. પ્રયોગનાં અમલીકરણ બાદ કમ્પ્યુટર આધારિત સ્વ અધ્યયન સાહિત્યદ્વારા અભ્યાસ કરેલા પ્રાયોગિક જૂથ-૨ના તાલીમાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ વ્યાખ્યાન પદ્ધતિ દ્વારા અભ્યાસ કરેલા નિયંત્રિત જૂથ-૨ના તાલીમાર્થીઓ કરતા ઉંચી હતી.

૩. પ્રયોગનાં અમલીકરણ બાદ કમ્પ્યુટર આધારિત સ્વ અધ્યયન સાહિત્યદ્વારા અભ્યાસ કરેલા પ્રાયોગિક જૂથ-૩ના તાલીમાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ વ્યાખ્યાન પદ્ધતિ દ્વારા અભ્યાસ કરેલા નિયંત્રિત જૂથ-૩ના તાલીમાર્થીઓ કરતા ઉંચી હતી.

5. Implications of the Study for School education / Teacher education:

૧. સ્વ અધ્યયન સાહિત્ય કાર્યક્રમ દ્વારા અધ્યયન પરંપરાગત પદ્ધતિ કરતા વધુ રસપ્રદ હોઈ વર્ગખંડમાં તેનો ઉપયોગ કરી શકાય.

૨. તૈયાર સ્વ અધ્યયન સાહિત્યથી અન્ય અધ્યાપકોને પરિચિત કરાવવા જોઈએ અને અધ્યાપન કાર્ય દરમિયાન તેનો ઉપયોગ કરે તે માટે પ્રેરિત કરવા જોઈએ.

૩. અધ્યાપકની અવેજીમાં પણ આ કાર્યક્રમ કે સાહિત્ય અસરકારક પૂરવાર થઇ શકશે.

Abstract Prepared by: શોભના બી સુરાણી

THEME/SUBJECT : pedagogy

STAGE : INTERMIDIATE

Topic : “સુરત જિલ્લાના ધોરણ 7 ના અંગ્રેજી વિષયમાં લેખન કૌશલ્ય વિકાસ માટે વર્કશીટની રચના અને અજમાયશ”

Language : ગુજરાતી

Name of the investigator: Dr.Dipeeka Chaudhari, Lecturer, DIET SURAT

Official Address: District Institute Of Education & Training, Surat
Swapna Shrushti Appt.,Bhestan, Surat-395023

Email : dipschaudhari1979@gmail.com

Year of completion : 2022-23

Abstract :

3. Introduction :

પ્રસ્તુત સંશોધનનો હેતુ ધોરણ -7 અંગ્રેજી વિષયના સેમેસ્ટર -૨ ના એકમો અને લેખન કૌશલ્ય આધારિત અધ્યયન નિષ્પતિના આધારે વર્કશીટ આધારિત શૈક્ષણિક કાર્યક્રમ તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો અને એ શૈક્ષણિક કાર્યક્રમને વર્ગખંડમાં અમલીકૃત બનાવીને તેની વિદ્યાર્થીઓની સિધ્ધિ પર અસર ચકાસવા માટે કરવામાં આવેલ હતું.

2.Objectives:

1. ધોરણ 7 ના અંગ્રેજી વિષયમાં લેખન કૌશલ્ય વિકાસ માટે વર્કશીટ આધારિત કાર્યક્રમની રચના કરવી.
2. ધોરણ 7 ના અંગ્રેજી વિષયમાં લેખન કૌશલ્ય માટે પૂર્વ કસોટી અને ઉત્તર કસોટીની રચના કરવી.
3. ધોરણ 7 ના અંગ્રેજી વિષયમાં લેખન કૌશલ્ય વિકાસ માટે રચેલ વર્કશીટ આધારિત કાર્યક્રમ અંગે વિદ્યાર્થીના અભિપ્રાય મેળવવા અભિપ્રાયાવલીની રચના કરવી.

4. ધોરણ 7 ના અંગ્રેજી વિષયમાં લેખન કૌશલ્ય વિકાસ માટે રચેલ વર્કશીટ આધારિત કાર્યક્રમની અજમાયશ કરવી.
5. ધોરણ 7 ના અંગ્રેજી વિષયમાં લેખન કૌશલ્ય વિકાસ માટે રચેલ પૂર્વ કસોટી અને ઉત્તર કસોટી સંદર્ભે વિદ્યાર્થીઓએ મેળવેલ પ્રાપ્તાંકોની તુલના કરવી.
6. ધોરણ 7 ના અંગ્રેજી વિષયમાં લેખન કૌશલ્ય વિકાસ માટે રચેલ વર્કશીટ આધારિત કાર્યક્રમ અંગે વિદ્યાર્થીઓના અભિપ્રાયો પ્રાપ્ત કરવા.
7. ધોરણ 7 ના અંગ્રેજી વિષયમાં લેખન કૌશલ્ય વિકાસ માટે રચેલ વર્કશીટ આધારિત કાર્યક્રમ સંદર્ભે શહેરી અને ગ્રામ્ય વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓએ ઉત્તર કસોટી સંદર્ભે પ્રાપ્ત કરેલ પ્રાપ્તોની તુલના કરવી.

3.Methodology:

4. **Design of the Study** : પ્રાયોગિક
5. **Sample** : પ્રસ્તુત સંશોધન સુરત જિલ્લાની પ્રાથમિક શાળામાં ધોરણ – 7 માં અભ્યાસ કરતાં બાળકો ઉપર હાથ ધરાયું હતું. આથી સુરત જિલ્લાની પ્રાથમિક શાળામાં ધોરણ – 7 માં અભ્યાસ કરતાં તમામ બાળકો એ પ્રસ્તુત સંશોધનનું વ્યાપવિશ્વ હતું. તે પૈકી નમૂના તરીકે સહેતુક નમૂના પસંદગી પધ્ધતિને અનુસરી સુરત જિલ્લાની નીચે મુજબની 4 શાળાઓમાં ધોરણ 7 માં અભ્યાસ કરતા 120 વિદ્યાર્થીઓનો નમૂના તરીકે સમાવેશ કરવામાં આવેલ હતો.

3. **Tools** :, **પ્રસ્તુત સંશોધનમાં ઉપકરણ તરીકે ધોરણ -7 અંગ્રેજી વિષયના સેમેસ્ટર -૨ ના એકમો અને લેખન કૌશલ્ય આધારિત અધ્યયન નિષ્પતિના આધારે તૈયાર કરવામાં આવેલ કાર્યક્રમ અને 25 ગુણની પૂર્વ કસોટી તેમજ ઉતર કસોટીનો ઉપયોગ કરવામાં આવેલ હતો.**

વર્કશીટની રચના

પ્રયોગ હાથ ધરવા માટે ધોરણ -7 અંગ્રેજી વિષયના સેમેસ્ટર -૨ ના એકમો અને લેખન કૌશલ્ય આધારિત અધ્યયન નિષ્પતિના આધારે વર્કશીટસની રચના કરવામાં આવેલ હતી.

પ્રસ્તુત સંશોધન માટે તૈયાર કરેલ વર્કશીટ આધારિત અધ્યાપન કાર્યક્રમ અંગે વિદ્યાર્થીઓનાં અભિપ્રાય જાણવા અભિપ્રાયવલી રચના કરવામાં આવી

4.**Procedure of data Collectio**n : સંશોધક દ્વારા પસંદગી પામેલ 4 શાળાના ધોરણ 7 માં અભ્યાસ કરતા 120 વિદ્યાર્થીઓની પૂર્વ કસોટી બાદ શૈક્ષણિક કાર્યક્રમનું અમલીકરણ અને અંતે ઉત્તર કસોટી લઇને માહિતી એકત્ર કરવામાં આવેલ હતી.

5.**Data Analysis**: સરાસરી, ટકાવારી તેમજ t ટેસ્ટ

4. Results /Findings:

1. ધોરણ 7 ના અંગ્રેજી વિષયમાં લેખન કૌશલ્ય વિકાસ માટે વર્કશીટ સંદર્ભે સંશોધક દ્વારા રચવામાં આવેલ શૈક્ષણિક કાર્યક્રમ અસરકારક રહયો હતો. અને જો શૈક્ષણિક કાર્યક્રમને વિદ્યાર્થીઓના લેખન કૌશલ્ય વિકાસ માટે શાળા કક્ષાએ અમલીકૃત બનાવવામાં આવે તો વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિમાં વધારો કરી શકાય છે.

2. ધોરણ 7 ના અંગ્રેજી વિષયમાં લેખન કૌશલ્ય વિકાસ માટે વર્કશીટ સંદર્ભે સંશોધક દ્વારા રચવામાં આવેલ શૈક્ષણિક કાર્યક્રમ વિદ્યાર્થીઓના લેખન કૌશલ્ય વિકાસ માટે વધુ અસરકારક રહ્યો હતો.

5.**Implications of the study**

. ધોરણ 7 ના અંગ્રેજી વિષયમાં લેખન કૌશલ્ય વિકાસ માટે વર્કશીટ આધારિત સંશોધક દ્વારા રચવામાં આવેલ શૈક્ષણિક કાર્યક્રમ અસરકારક રહયો છે. માટે આ કાર્યક્રમને શાળાકક્ષાએ વિદ્યાર્થીઓના લેખન કૌશલ્ય વિકાસ માટે અમલીકૃત બનાવવો જોઇએ.

2. ભાષાના અન્ય કૌશલ્ય વિકાસ માટે પણ આવા શૈક્ષણિક કાર્યક્રમની રચના થવી જોઇએ અને તેને શાળા કક્ષાએ અમલીકૃત બનાવવો જોઇએ.

3. શૈક્ષણિક કાર્યક્રમને વર્ગખંડમાં કેવી રીતે અમલીકૃત બનાવવો જોઇએ એ માટે વગંખંડમાં શિક્ષણ કાર્ય કરતા શિક્ષકોને સેવકાલીન તાલીમ આપવી જોઇએ.

4. અન્ય ધોરણો માટે પણ અંગ્રેજી વિષયમાં તેમજ અન્ય ભાષાઓના વિકાસ માટે વર્કશીટ ની રચના થવી જોઇએ.

Prepared by : Dr.Dipeeka Chaudhari, Lecturer, DIET SURAT

THEME/SUBJECT : pedagogy

STAGE : Middle

Topic : ધોરણ - 10 ના સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયની કઠિન અધ્યયન નિષ્પતિ ક્રમાંક SST1006 "સામાજિક વિજ્ઞાન સાથે આંતર સંબંધ જોડે છે" ના સરળીકરણ માટે શૈક્ષણિક કાર્યક્રમની રચના અને અસરકારકતા

Language : ગુજરાતી

Name of the investigator: Dr.Dipeeka Chaudhari, Lecturer, DIET SURAT

Official Address: District Institute Of Education & Training, Surat
Swapna Shrushti Appt.,Bhestan, Surat-395023

Email : dipschaudhari1979@gmail.com

Year of completion : 2022-23

Abstract :

4. **Introduction :**

સિધ્ધિ સર્વેક્ષણ (NAS)માં સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયમાં મળેલ કઠિનબિંદુના સરળીકરણ માટે કાર્યક્રમ તૈયાર કરી તેની અજમાયશ માટે કહેવામાં આવેલ હતું.જયારે પ્રાચાર્ય તરફથી સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયમાં મળેલ કઠિનબિંદુના સરળીકરણ માટે કાર્યક્રમ તૈયાર કરી તેની અજમાયશ માટે કહેવામા આવ્યુ ત્યારે તેઓએ એ સહર્ષ સ્વીકારી લઇ GCERT તરફથી ફાળવવામાં આવેલ કઠિન અધ્યયન નિષ્પત્તિના સરળીકરણ માટે શૈક્ષણિક કાર્યક્રમની રચના કરી તેની અસરકારકતા નકકી કરવા માટે પ્રસ્તુત સંશોધન હાથ ધરવાનુ નકકી કરવામાં આવેલ હતું.

2.Objectives:

5. ધોરણ 10 ના સામાજિક વિજ્ઞાનની પ્રાપ્ત થયેલ કઠિન અધ્યયન નિષ્પતિ SST1006 “સામાજિક વિજ્ઞાન સાથે આંતર સંબંધ જોડે છે” સંબંધિત એકમ “ભાવ વધારો અને ગ્રાહક જાગૃતિ” માટે શૈક્ષણિક કાર્યક્રમની રચના કરવી.
6. ધોરણ 10 ના સામાજિક વિજ્ઞાનની પ્રાપ્ત થયેલ કઠિન અધ્યયન નિષ્પતિ SST1006 “સામાજિક વિજ્ઞાન સાથે આંતર સંબંધ જોડે છે.” સંબંધિત એકમ “ભાવ વધારો અને ગ્રાહક જાગૃતિ” માટે શિક્ષક નિર્મિત હેતુ કસોટીની રચના કરવી.
7. ધોરણ 10 ના સામાજિક વિજ્ઞાનની પ્રાપ્ત થયેલ કઠિન અધ્યયન નિષ્પતિ SST1006 “સામાજિક વિજ્ઞાન સાથે આંતર સંબંધ જોડે છે.” સંબંધિત એકમ “ભાવ વધારો અને ગ્રાહક જાગૃતિ” માટે તૈયાર કરેલ શૈક્ષણિક કાર્યક્રમનું અમલીકરણ કરવું.
8. ધોરણ 10 ના સામાજિક વિજ્ઞાનની પ્રાપ્ત થયેલ કઠિન અધ્યયન નિષ્પતિ SST1006 “સામાજિક વિજ્ઞાન સાથે આંતર સંબંધ જોડે છે.” સંબંધિત એકમ “ભાવ વધારો અને ગ્રાહક જાગૃતિ” માટે તૈયાર કરેલ શૈક્ષણિક કાર્યક્રમના અમલીકરણ બાદ વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિના સંદર્ભમાં અસરકારકતાનો અભ્યાસ કરવો.

3.Methodology:

6. **Design of the Study** : પ્રાયોગિક
7. **Sample** :

પ્રસ્તુત સંશોધન સુરત જિલ્લાની માધ્યમિક શાળામાં ધોરણ – 10 માં અભ્યાસ કરતાં બાળકો ઉપર હાથ ધરાયું હતું. આથી સુરત જિલ્લાની માધ્યમિક શાળામાં ધોરણ – 10 માં અભ્યાસ કરતાં તમામ બાળકો એ પ્રસ્તુત સંશોધનનું વ્યાપવિશ્વ હતું. તે પૈકી નમૂના તરીકે સહેતુક નમૂના પસંદગી પધ્ધતિને અનુસરી સુરત જિલ્લાના બારડોલી તાલુકાની શ્રી યુ.કે.આર.કે. શાળા તેન , બારડોલીમાં ધોરણ 10 માં અભ્યાસ કરતા 40 વિદ્યાર્થીઓનો નમૂના તરીકે સમાવેશ કરવામાં આવેલ હતો.

3. **Tools** :, પ્રસ્તુત સંશોધનમાં ઉપકરણ તરીકે સામાજિક વિજ્ઞાનના પ્રકરણ 18 “ભાવ વધારો અને ગ્રાહક જાગૃતિ” એકમ પર તૈયાર કરવામાં કાર્યક્રમ અને તેના પર તૈયાર કરવામાં આવેલ 25 ગુણની કસોટીનો ઉપયોગ કરવામાં આવેલ હતો.

4.**Procedure of data Collectio**n : સંશોધક દ્વારા શ્રી યુ.કે.આર.કે. શાળા તેન, બારડોલીમાં ધોરણ 10 માં અભ્યાસ કરતા 40 વિદ્યાર્થીઓની પૂર્વ કસોટી બાદ શૈક્ષણિક કાર્યક્રમનું અમલીકરણ અને અંતે ઉત્તર કસોટી લઇને માહિતી એકત્ર કરવામાં આવેલ હતી

9. **Data Analysis**: સરાસરી, ટકાવારી તેમજ t ટેસ્ટ

4. Results /Findings:

1. કઠીન અધ્યયન નિષ્પત્તિ SST1006 “સામાજિક વિજ્ઞાન સાથે આંતર સંબંધ જોડે છે.” **માટે** સામાજિક વિજ્ઞાનના પ્રકરણ 18 “ભાવ વધારો અને ગ્રાહક જાગૃતિ” એકમ સંદર્ભે સંશોધક દ્વારા રચવામાં આવેલ શૈક્ષણિક કાર્યક્રમ અસરકારક રહયો છે અને જો શૈક્ષણિક કાર્યક્રમને ઉપરોકત અધ્યયન નિષ્પત્તિના શિક્ષણ કાર્ય કરવા માટે શાળા કક્ષાએ અમલીકૃત બનાવવામાં આવે તો વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિમાં વધારો કરી શકાય છે.

5.Implications of the study

1.કઠીન અધ્યયન નિષ્પત્તિ SST1006 “સામાજિક વિજ્ઞાન સાથે આંતર સંબંધ જોડે છે.” એકમ સંદર્ભે સંશોધકો દ્વારા રચવામાં આવેલ શૈક્ષણિક કાર્યક્રમ અસરકારક રહયો છે. માટે આ કાર્યક્રમને શાળાકક્ષાએ અધ્યયન નિષ્પત્તિ SST1006 “સામાજિક વિજ્ઞાન સાથે આંતર સંબંધ જોડે છે.” ના શિક્ષણ માટે અમલીકૃત બનાવવો જોઇએ.

2. NAS માં મળેલ અન્ય કઠિનબિંદુ માટે પણ ડાયટ દ્વારા કઠિનબિંદુના સરળીકરણ માટે શૈક્ષણિક કાર્યક્રમની રચના થવી જોઇએ અને તેને શાળા કક્ષાએ અમલીકૃત બનાવવો જોઇએ.

Prepared by : Dr.Dipeeka Chaudhari, Lecturer, DIET SURAT

રીસર્ચ સારાંશ 2022-23

THEAM/SUBJECT: Student Education
STAGE: Foundation, Preparatory
TOPIC OF RESEARCH: ઉચ્ચ પ્રાથમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓ માટે ગણિત વિષયની મૂળભૂત ગાણિતિક ક્રિયાઓ અને ગાણિતિક ચિહ્નો અંગે ઇનોવેટીવ TLM ની રચના અને તેની અજમાયશ

LANGUAGE: ગુજરાતી

NAME OF THE INVESTIGATOR: ડૉ. અનિષાબેન મહેન્દ્રસિંહ મહિડા

OFFICIAL ADDRESS: સર વી. ડી. ટી. ગર્લ્સ હાઇસ્કૂલ, વનિતા વિશ્રામ, સુરત.

EMAIL: anisha68vv@gmail.com

YEAR OF COMPLITION: 2022-23

ABSTRACT

1. Introduction of research study: ભારતીય પરંપરા અનુસાર ગણિતની મહત્વતા દરેક ક્ષેત્રે હોવા છતાં વિદ્યાર્થીઓ માટે તે એક પડકાર સમાન વિષય છે. મોટે ભાગે વિદ્યાર્થીઓને ગણિત વિષય અઘરો લાગે છે. બાળક ગણિત ભણવામાં અને શિક્ષક ગણિત ભણવવામાં મુશ્કેલી અનુભવે છે. બાળકોને તેમની મનગમતી પ્રવૃત્તિઓથી ગણિત શીખવા મળે તો તેઓ સરળતાથી રસપૂર્વક શીખી શકે છે અને લાંબા ગાળા સુધી યાદ રાખી શકે છે. તેવા પ્રયત્નોના ભાગરૂપે અધ્યયનની નવીન પદ્ધતિ 'નૃત્ય દ્વારા શિક્ષણ' વિકસાવીને તેની અજમાયશ માટે પ્રસ્તુત સંશોધન હાથ હતું.

2. Objectives of the Study/Research Questions/Hypothesis:

૧. ગ્રામ્ય વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓમાં પૂર્વકસોટી અને ઉત્તરકસોટીના પ્રાપ્તાંકોમાં અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળશે નહિ.

૨. ગ્રામ્ય વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓમાં ઉત્તરકસોટી અને ધારણકસોટીના પ્રાપ્તાંકોમાં અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળશે નહિ.

૩. શહેરી વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓમાં પૂર્વકસોટી અને ઉત્તરકસોટીના પ્રાપ્તાંકોમાં અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળશે નહિ.

૪. શહેરી વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓમાં ઉત્તરકસોટી અને ધારણકસોટીના પ્રાપ્તાંકોમાં અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળશે નહિ.

૫. ગ્રામ્ય અને શહેરી વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓ વચ્ચે પૂર્વકસોટીના પ્રાપ્તાંકોમાં અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળશે નહિ.

૬. ગ્રામ્ય અને શહેરી વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓ વચ્ચે ઉત્તરકસોટીના પ્રાપ્તાંકોમાં અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળશે નહિ.

૭. ગ્રામ્ય અને શહેરી વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓ વચ્ચે ધારણકસોટીના પ્રાપ્તાંકોમાં અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળશે નહિ.

3. Methodology

I. Design of Study: પ્રાયોગિક સંશોધન

II. Sample: પ્રસ્તુત સંશોધનમાં પ્રયોગના અમલીકરણ માટે ગ્રામ્ય વિસ્તારની ૬ અને શહેરી વિસ્તારની ૯ એમ કુલ ૧૫ શાળાઓ પસંદ કરવામાં આવી હતી. આ ૧૫ ઉચ્ચ પ્રાથમિક શાળાઓની મુખ્ય પ્રયોગ માટે સહકાર આપવા માટેની મંજૂરી અને આ ૧૫ શાળાઓના ઉચ્ચ પ્રાથમિક વિભાગમાં ગણિત વિષય ભણાવતા

શિક્ષકોની અનુકૂળતા તથા સહકાર આપવા માટેની મંજૂરી ધ્યાને લઇ સહેતુક નમૂના પસંદગી પ્રયુક્તિનો ઉપયોગ કરીને નમૂના પસંદગી કરી હતી.

III. Tools: સ્વ-રચિત સાહિત્ય, મોડેલ્સ અને સ્વ-રચિત નૃત્યગીત

IV. Procedure of data Collecton: માહિતી એકત્રીકરણ માટે શૈક્ષણિક કાર્યક્રમ પૂર્વે કસોટી લેવામાં આવી હતી. શૈક્ષણિક કાર્યક્રમના અમલીકરણ બાદ ઉત્તરકસોટી તથા લાંબા ગાળાની સિદ્ધિ માટે ધારણકસોટી દ્વારા પ્રપ્તાંકો મેળવવામાં આવ્યા હતાં.

V. Data Analysis: સરાસરી અને t-મૂલ્ય પરથી અંકશાસ્ત્રીય પૃથક્કરણ કરવામાં આવ્યું હતું.

4. Results/Finding:

૧. ગ્રામ્ય વિસ્તારની શાળાઓના વિદ્યાર્થીઓ પરંપરાગત શિક્ષણ પદ્ધતિ કરતાં ઈનોવેટીવ TLM – 'નૃત્યગીત દ્વારા

શિક્ષણ' થકી ગણિત વિષય વધારે સારી રીતે શીખી શક્યાં.

૨. ગ્રામ્ય વિસ્તારની શાળાઓના વિદ્યાર્થીઓ પરંપરાગત શિક્ષણ પદ્ધતિ કરતાં ઈનોવેટીવ TLM – 'નૃત્યગીત દ્વારા શિક્ષણ' થકી ગણિત વિષય લાંબા સમય સુધી સારી રીતે યાદ રાખી શક્યાં.

૩. શહેરી વિસ્તારની શાળાઓના વિદ્યાર્થીઓ પરંપરાગત શિક્ષણ પદ્ધતિ કરતાં ઈનોવેટીવ TLM – 'નૃત્યગીત દ્વારા શિક્ષણ' થકી ગણિત વિષય વધારે સારી રીતે શીખી શક્યાં.

૪. શહેરી વિસ્તારની શાળાઓના વિદ્યાર્થીઓ પરંપરાગત શિક્ષણ પદ્ધતિ કરતાં ઈનોવેટીવ TLM – 'નૃત્યગીત દ્વારા શિક્ષણ' થકી ગણિત વિષય લાંબા સમય સુધી સારી રીતે યાદ રાખી શક્યાં.

૫. ગ્રામ્ય વિસ્તારની અને શહેરી વિસ્તારની શાળાઓના વિદ્યાર્થીઓ પરંપરાગત શિક્ષણ પદ્ધતિ કરતાં ઈનોવેટીવ TLM – 'નૃત્યગીત દ્વારા શિક્ષણ' થકી ગણિત વિષય એકસમાન રીતે શીખી શક્યાં.

૬. ગ્રામ્ય વિસ્તારની અને શહેરી વિસ્તારની શાળાઓના વિદ્યાર્થીઓ પરંપરાગત શિક્ષણ પદ્ધતિ કરતાં ઈનોવેટીવ TLM – 'નૃત્યગીત દ્વારા શિક્ષણ' થકી ગણિત વિષય લાંબા સમય સુધી એકસમાન રીતે યાદ રાખી શક્યાં.

5. Implications of the Study for School Education:

૧. ગણિત વિષયમાં કરેલ પ્રસ્તુત સંશોધન અન્ય એકમો માટે પણ હાથ ધરી શકાય.

૨. ગણિત સિવાયના અન્ય વિષયો વિજ્ઞાન, સામાજિક વિજ્ઞાન અને ભાષાઓમાં સંશોધનો પ્રયોજી શકાય.

૩. ઉચ્ચ પ્રાથમિક વિભાગ સિવાય માધ્યમિક કે ઉચ્ચતર માધ્યમિક કક્ષાએ સંશોધનો કરી શકાય.

૪. વિવિધ પ્રકારના ઇનોવેટીવ TLM ની રચના કરી તેની અસરકારકતાનો તુલનાત્મક અભ્યાસ કરી શકાય.

૫. સમાન એકમ માટે અભ્યાસનું માધ્યમ ગુજરાતીને બદલે અંગ્રેજી કે હિન્દી સાથે નવું સંશોધન કરવા અવકાશ મળી રહે તેમ છે.

૬. વ્યાપવિશ્વ અથવા નમૂનો બદલીને પ્રસ્તુત સંશોધનનો પુનરાવર્તન પ્રયોગ કરી શકાય.

૭. ઇનોવેટીવ TLM– 'નૃત્યગીત દ્વારા શિક્ષણ'ની જેમ અન્ય શૈક્ષણિક પદ્ધતિ દ્વારા અધ્યયન-અધ્યાપન પ્રક્રિયા પ્રયોજી બંનેની તુલના કરી શકાય.

૮. ઉચ્ચ પ્રાથમિક કક્ષાએ કઠીન અધ્યયન નિષ્પત્તિ આધારિત જરૂરી સાધન સાહિત્યનું નિર્માણ શિક્ષણ વિભાગ દ્વારા તૈયાર કરી વર્ગશિક્ષણમાં તેના અસરકારક ઉપયોગના કૌશલ્યો કેળવવાની તાલીમ શિક્ષકોને આપવી જોઈએ.

૧૧. શિક્ષકોને અપાયેલ તાલીમ વર્ગખંડના વિદ્યાર્થીઓ સુધી પહોંચે તે માટે અસરકારક નિરીક્ષણ અને પથદર્શન

મળે તેની તકેદારી રાખવી જોઈએ.

૧૨. જિલ્લાના પ્રાથમિક શિક્ષકોમાં ગુણવત્તા સુધારણા અર્થે જિલ્લા શિક્ષણ વિભાગે શિક્ષકો દ્વારા તૈયાર થતાં પ્રાયોગિક સંશોધનોને પ્રેરણા, માર્ગદર્શન અને સહાયતા આપવી જોઈએ.

(૨૪)

ઇકોક્લબની પ્રવૃતિઓનો વિજ્ઞાન વિષય સાથેનો તુલનાત્મક અભ્યાસ

વર્ષ -2022-23

સંશોધક

સંજયભાઇ બી. બોસમિયા

મ. શિક્ષક

શ્રીમતી વી.બી.એન.શાહ જીવનભારતી વિધાલય

પ્રસ્તાવના :

વર્તમાન સમયમાં મનુષ્યએ પોતાના ભૌતિક સુખ સગવડ માટે તથા ઔદ્યોગિકરણ, શહેરીકરણ માટે વૃક્ષોને તેમજ વનસંપત્તિઓને ખૂબ મોટા પ્રમાણમાં નુકસાન પહોંચાડ્યું છે. પરિણામે કેટલાય પ્રાણીઓ, પશુ-પક્ષીઓની જાતિનું અસ્તિત્વ હવે જોખમમાં મુકાયું છે, તે પૈકી ઘણી જાતિ અને પ્રજાતિઓ લુપ્ત થઈ રહી છે. વર્તમાન સમયની જેમ જ પર્યાવરણને થતું નુકસાન આ રીતે જ ચાલુ રહેશે તો આવનારા ભવિષ્યમાં પર્યાવરણ સંબંધિત અનેક સમસ્યાઓ ઉત્પન્ન થશે. જેને પરિણામે માનવજીવન માટે અનેક મુશ્કેલીઓ સર્જાશે. આ બાબત ધ્યાને લઈ વિશ્વસ્તરે પર્યાવરણની જાળવણી, વૃક્ષ ઉછેર માટે લોકોમાં અને યુવાનોમાં આ અંગે જાગૃતિ આવે અને પર્યાવરણનું સંરક્ષણ અને જતન થાય તેવા પ્રયાસો હાથ ધરવામાં આવ્યા છે. પર્યાવરણ સંરક્ષણ અંગેની જાગૃતિ નાના બાળકોમાં વિકસાવવા માટે પ્રાથમિક કક્ષાએથી જ બાળકોમાં પર્યાવરણ જાળવણી અંગેની સભાનતા આવે તે માટેના પ્રયાસો કરવામાં આવી રહ્યા છે. જેથી ઇકો ક્લબ અંતર્ગત શાળા કક્ષાએ થયેલ પ્રવૃત્તિઓ જાણી અને વિજ્ઞાન વિષય સાથે આ પ્રવૃત્તિઓની તુલના કરવા અંગેનો એક પ્રયાસ હાથ ધરવામાં આવ્યો છે. આ સંશોધન પર્યાવરણ જાગૃતિ અંગે પાઠ્યપુસ્તકો અને ઇકો ક્લબની પ્રવૃત્તિઓ વચ્ચેનું અનુબંધન સમજવામાં ઉપયોગી બની રહેશે.

સંશોધનના હેતુઓ :

1. સુરત શહેરની નગર પ્રાથમિક શિક્ષણ સમિતિ સંચાલિત પ્રાથમિક શાળાઓમાં ઇકો ક્લબ અંતર્ગત કરવામાં આવેલ પ્રવૃત્તિઓની માહિતી મેળવવી.
2. શાળા કક્ષાએ થયેલ પ્રવૃત્તિઓની ઉચ્ચ પ્રાથમિક ધોરણના વિજ્ઞાન વિષયમાં સમાવિષ્ટ પ્રકરણો પૈકી પર્યાવરણ આધારિત પ્રકરણો સાથે અનુબંધ જોડવો.

3. ઇકો ક્લબની પ્રવૃત્તિઓની પર્યાવરણ સંબંધિત વિષયવસ્તુમાં ઉપયોગીતાની માહિતી મેળવવી.
4. વિજ્ઞાન વિષયના સંદર્ભમાં ઇકો ક્લબની પ્રવૃત્તિઓને આગળ વધારવા અને તેની અસરકારકતા માટે સૂચનો મેળવવા.

સંશોધનની ઉત્કલ્પના :

1. શાળા કક્ષાએ ઇકો ક્લબ અંતર્ગત થતી પ્રવૃત્તિઓ અને ઉચ્ચ પ્રાથમિક વિભાગમાં વિજ્ઞાન વિષયમાં સમાવિષ્ટ પર્યાવરણ આધારિત પ્રકરણોની વિષયવસ્તુમાં અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળશે નહીં.
2. ઇકો ક્લબની પ્રવૃત્તિઓ અને પર્યાવરણ સંબંધિત વિષયવસ્તુમાં તેની ઉપયોગીતા વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળશે નહીં.

વ્યાપવિશ્વ અને નમૂના પસંદગી :

પ્રસ્તુત સંશોધન સુરત શહેરની નગર પ્રાથમિક શિક્ષણ સમિતિ સંચાલિત શાળાઓ માંથી યાદચ્છિક રીતે સહેતુક નમૂના પદ્ધતિથી પસંદ કરવામાં આવેલ 45 શાળાઓ પૂરતું મર્યાદિત હતું.

સંશોધનનું મહત્વ :

દરેક સંશોધનને પોતાનું આગવું મહત્વ હોય છે. શિક્ષણ જગતમાં પરિવર્તન નિરંતર ચાલતી પ્રક્રિયા છે. પરિણામે અધ્યયન અધ્યાપન પ્રક્રિયામાં આધુનિક ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ કરી તેમજ વિવિધ પ્રકારની સહઅભ્યાસિક પ્રવૃત્તિઓ દ્વારા શિક્ષણ કાર્ય કરવામાં આવે તો વિદ્યાર્થીઓમાં તેની અસરકારકતા વધુ સારી જોવા મળે છે. આ ઉપરાંત પર્યાવરણ જાગૃતિ અને પર્યાવરણ સંરક્ષણ માટેની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓને વિષયવસ્તુ સાથે સાંકળવામાં આવે તો વિદ્યાર્થી કેન્દ્રી શિક્ષણકાર્ય પણ થઈ શકે છે.

આમ, પ્રસ્તુત સંશોધન નીચે દર્શાવ્યા મુજબના પાસાઓમાં ઉપયોગી નીવડશે.

પ્રસ્તુત સંશોધન કેટલીક બાબતોમાં અન્ય સંશોધનો કરતા ભિન્ન છે એમ સંશોધક નમ્ર પણે માને છે.

- ઇકો ક્લબની પ્રવૃત્તિઓ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓ વિજ્ઞાન વિષયમાં પર્યાવરણ સંબંધિત માહિતીઓ જાણી શકશે

- વિદ્યાર્થીઓ પોતાના પૂર્વ જ્ઞાનનો ઉપયોગ કરી વિવિધ પ્રકારની પ્રવૃત્તિઓનું નિર્માણ જાતે કરી શકશે.
- વિદ્યાર્થીઓ વિષયવસ્તુને સમજવા માટે તેમને શીખવવામાં આવતી પ્રવૃત્તિઓ ઉપયોગી સાબિત થશે,
- ઇકો ક્લબની પ્રવૃત્તિઓ વિદ્યાર્થીઓને પર્યાવરણ સંરક્ષણ માટે જરૂરી માર્ગદર્શન પૂરું પાડશે.
- ઇકો ક્લબની પ્રવૃત્તિઓ વિદ્યાર્થીઓમાં વિવિધ પ્રકારના કૌશલ્યો અને અભિવ્યક્તિઓ વિકસાવવામાં મદદરૂપ થશે.
- ઇકો ક્લબની પ્રવૃત્તિઓ દ્વારા વિજ્ઞાન વિષયના પર્યાવરણ સંબંધિત સંકલ્પનાઓ વધુ સ્પષ્ટ બનશે.

ટૂંકમાં વિદ્યાર્થીઓમાં પર્યાવરણની જાળવણી અને તેના સંરક્ષણ માટે જાગૃતતા લાવવા અને તેના સંદર્ભમાં વિજ્ઞાનની વિષયવસ્તુઓ સમજવા પ્રસ્તુત સંશોધન દિશા સૂચક બને છે. ભવિષ્યમાં આ પ્રકારના સંશોધન કરનાર માટે પ્રસ્તુત સંશોધન સંશોધકો માટે દર્શક બની રહેશે.

ઉપકરણ :

વિષય વસ્તુને અનુરૂપ સંશોધક દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલ અભિપ્રાયાવલિનો ઉપયોગ ઉપકરણ તરીકે કરવામાં આવ્યો હતો.

સંશોધન પદ્ધતિ :

પ્રસ્તુત સહશોધન માટે સર્વેક્ષણ પદ્ધતિનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો.

વિશ્લેષણ પદ્ધતિ :

પ્રસ્તુત સંશોધનમાં અભિપ્રાયાવલિને આધારે પ્રાપ્ત થયેલા પ્રાપ્તાંકોને આધારે આંકશાસ્ત્રીય પદ્ધતિઓને ઉપયોગ કરીને ટકાવારી શોધવામાં આવી તેમજ કાયવર્ગ (x^2)ની ગણતરી કરી જુદા જુદા સ્તરે તુલનાત્મક અર્થઘટન કરવામાં આવેલ છે. આ અર્થઘટનના તારણો નીચે દર્શાવ્યા મુજબ છે.